Nepriklausoma Lietuva

THIS PAPER WAS MAILED
THURSDAY, May 4, 1989.

LITUANIE INDEPENDANTE • INDEPENDENT LITHUANIA • WEEKLY

Nr. 18 (49-ji metai) * 1989 m. GEGUŽĖS – MAY 4 d. * LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS * 7722 GEORGE St., LA SALLE, P.Q. H8P 1C4. Tel.: 366-6220 * 50 c.

ALp/LKJ2828

SAVAITINIAI ĮVYKIAI

h.n.

KINIJOS STUDENTAI REIKALAUJA DEMOKRATIJOS

Jau antra savaitė, kai Beijingo gatvėse demonstruoja šimtai tūkstančių kiniečių studentų, reikalaudami iš komunistinės vyriausybės demokratiško ir laisvo gyvenimo. Kol kas vyriausybė su studentais nesitaria, nors buvo surežisavusi spektaklį, kuriame neva tai demonstrantų atstovai galėjo viešai pareikšti savo nuomonę.

Studentai, betgi, buvo vyriausybės ir partijos parinkti statytiniai.

Paskutinėmis žiniomis, jau įvyko susirėmimų ir vyriausybė graso imtis dar griežtesnių priemonių. Tačiau studentų demonstracijos nesibaigia.

VENGRIJOJE NAIKINAMA UŽTVARA

Vengrijos kariuomenės ir pasienio policijos daliniai sunaikino buvusių spygliuotų vielų užtvarą ir minų laukus, apie 240 km. ilgio, kurie skyrė Vengriją nuo Austrijos, Vakarų Europos.

Vengrija šiuo metu pati laisviausia sovietinė satelitė, visiems savo piliečiams dabar leidžia vykti į užsienį.

Praeitų metų spalio mėnesį Vengrijos ministeris Imre Poszgay buvo pareiškęs, kad Geležinė Uždanga pasidarė istoriniai, politiniai ir techniniai atgyvenusi.

ARAFAT'AS SUSITIKO SU MITTERAND'U

Š.m. gegužės 2 d. Prancūzijos prezidentas François Mitterand'as oficialiai priėmė PLO vadą Jaser Arafat'ą .

Po JAV-ių PLO pripažinimo, šis Prancūzijos žestas ir pačių palestiniečių ir tarptautinės spaudos laikomas pačiu svarbiausiu įvykių Artimųjų Rytų politikos scenoje.

Vizitu buvo labai nepatenkinti Prancūzijos žydai. Buvo grasinimų suruošti atentatą prieš Arafat'ą.

Prancūzijos prezidentas pasitarimuose paprašė Arafat'o, kad būtų iš esmės perrašyta PLO deklaracija, sušvelninant nepalankius puslapius, skirtus Izraeliui ir kitiems PLO priešininkams.

ATNAUJINS DEMJANJUK'O BYLĄ ?

Ukrainiečio Demjanjuk'o advokatas Joram Šeftel'is spaudos atstovams pareiškė, kad byloje yra naujų įrodymų, kurie gali priversti šią bylą persvarstyti.

AP žinių agentūra praneša, kad Demjanjuk'o advokatas pasakė, jog Izraelio Aukščiausio Teismo trijų teisėjų komisija buvo tendencinga ir iš anksto prieš kaltinamąjį nusistačiusi.

GEGUŽĖS PIRMOJI

Š.m. gegužes 1 d. CTV (kanalas 12) savo žiniose apie Gegužės 1-mosios demonstracijas paminėjo išskirtinai Lietuvą. Komentatorius pastebėjo, kad SĄJŪDŽIO asmenys įtaigoję komunistų partijos pareigūnus nebandyti organizuoti Vilniuje milžiniškų, su transparentais ir šokiais eisenų, kaip paprastai kad buvo daroma praeityje. Jų nuomone, Partija būtų tiktai apsijuokusi. Partija to patarimo paklausė ir suorganizavo oficialų Gegužės 1 paminėjimą aikštėje su keletu prakalbų ir nedideliu žmonių būriu.

Komentatoriai taip pat minėjo, kad Maskvoje pirmą kartą nebuvo šios šventės proga rodoma tankų, raketų, patrankų, ir nebuvo koliojama Amerika. Matėsi daugelio nešami plakatai, ant kurių buvo užrašyta "Perestroika".

• Lenkijoje Gegužės 1-mosios demonstracijos buvo visiškai Unijų solidarumo ženkle. Buvo pilna profesinių sąjungų vėliavų, Lenkijos ženklų ir minia kai kur net šūkavo "Šalin komunizmą" ir "Tegyvuoja demokratija".

Ypač rimti susirėmimai įvyko laivų statybos uoste Gdanske, kur buvo gimusi "Solidarnosč" profesinė sąjunga. Policijai teko jėga išsklaidyti demonstruojančius.

ATSISTATYDINO OPOZICIJOS VADAS JOHN TURNER

Š.m. gegužes mėn. 3 d. apie vidurdienį buvo pranešta per CBC radiją, kad iš Liberalų vado pareigų atsistatydino John Turner.

• Š.m. balandžio mėn. 28 d. VILNIAUS RADIJAS pranešė, kad galutinai ir oficialiai nutarta Kaune atkurti vėl Vytauto Didžiojo Universitetą. Į jį bus kviečiami lietuviai dėstytojai iš viso pasaulio. Norima į šį universitetą pakviesti kiek galima daugiau įvairių sričių specialistų. Taip pat tikimasi gauti literatūros ir mokslo priemonių iš užsienio lietuvių.

QUEBEC'O NDP ATSKILO

Québec'o provincijos Socialdemokratai, kurių tarpe buvo didelis skaičius separatistų ir nemažas skaičius marksistams palankių pasekėjų, savo suvažiavime Montrealyje nutarė atsiskirti nuo federalinės NDP partijos. Nauju vadu išsirinko Gaetan Nadeau, buvusį PQ organizatorių.

KONSERVATORIŲ BIUDŽETO KOMEDIJA IR TRAGEDIJA

Naująjį Kanados Konservatorių partijos biudžetą galima buvo panaikinti, nes dieną prieš paskelbiant biudžetą, buvo perduota per televiziją biudžeto santrauka. Konservatoriai iki šiol tvirtina, kad tai esąs kriminalinis aktas, kurį tiriantį RCMP.

Biudžetą galima būtų apibūdinti geriausiai liaudies pasakojimais apie svieto lygintojus, kurie iš turtingųjų ėmė ir vargšams dalino. Mulroney ir Vilsono biudžetas kalba apie atvirkščią elgesį: iš netirtingųjų atims ir dalins turtingiesiems. Visai nesuprantama, kad Partija, kuri prieš rinkimus tvirtino jog visa eilė socialinių įsipareigojimų esą šventi ir neliečiami, staiga pradėjo juos "liesti" visiškai be jokio atsižvelgimo, kad nukentės eiliniai žmonės.

Biudžetas yra pats grobiškiausias visoje Kanados biudžeto istorijoje dėl to, kad mokesčiai bus pakelti net 4,6 bilijonais dolerių.

Asmeniniai apmokestinimai bus pakelti nuo 3%-5%. Kai kurių korporacijų mokesčiai bus minimaliai pakelti. Nuo 1991 m. sausio 1 dienos visoje Kanadoje bus įvesti 9% federaliniai mokesčiai.

Konservatoriai, kurie visą laiką vaizdavo esą vieninteliai besirūpinantys krašto gynyba, naujajame biudžete nubraukė planuotus 5 atominius povandeninius laivus ir numato panaikinti visą eilę karinių bazių, kitas sunaikinti.

(Ironiška, kad šį konservatorių žygį entuziastiškiausiai sutiko visokie taikos ir visiško nusiginklavimo šalininkai, dažniausiai visokių "peacenikų" ir sovietams palankių grupių atstovai).

VIA RAIL geležinkeliui bus sumažinta parama šiais metais 600 mil. dolerių, o vėliau, per 5 metus dar 500 mil. dolerių. Už nedarbingumo apdraudą darbininkai turės mokėti didesnį savaitinį mokestį. Kūdikių priežiuros įsipareigojimai, apie kuriuos konservatoriai taip iškalbingai bylojo prieš rinkimus, bus sumažinti.

Detalesnį biudžetą galima vardinti dar per keliolika puslapių, bet neatsakyti lieka šie klausimai: kodėl min. pirm-kas Mulroney nuolat ir nuolat prisiekinėjo prieš rinkimus, kad pāramos niekada nebus liečiamos, nes jos esančios "šventos". Taip pat norėtųsi išgirsti, kodėl 89,000 tarptautinių multimilijoninių korporacijų, didieji bankai ir visi milijonieriai bei multimilijonieriai visiškai nemokės pajamų mokesčio.

Galima sutikti, kad valstybės deficitą būtina sumažinti, bet argi tai turi padaryti tiktai vidutinį uždarbį uždirbę asmenys?

Šį biudžetą iš tiesų, reikėjo panaikinti, o finansų ministeriui Wilsonui pasitraukti iš pareigų arba paruošti naują biudžetą.

Kai tos pačios vyriausybės ministeriai pasikėlė nepateisinamai aukštai sau patiems atlyginimus, o kiti užsakė už keliasdešimt tūkstančių dolerių savo kabinetams kilimus, užuolaidas, baldus ir kt.- naujasai biudžetas atrodo hipokrizijos viršūnė.

Opozicijos lyderis John Turner savo kalboje parlamente pastebėjo, kad naujasis biudžetas yra pataikavimo amerikiečiams išdava. JAV nuolat reikalavo: jeigu Kanada nori laisvos prekybos su Amerika, privalo panaikinti visas, jų žodžiais tariant, subsidijas (pensijas, nedarbo šalpas, visuotinį sveikatos draudimą-medicare, ir t.t.)

XXXII KANADOS LIETUVIŲ DIENOS

London, Ontario

1989 metais gegužės 20-21 d.d.

GEGUŽĖS 20 D. ŠEŠTADIENĮ

GOLFO TURNYRAS Maple Ridge Golf Club, Hwy 2, prie Crumlin Rd.
Registracija: A. Petrašiūnas, 519-451-6493

KREPŠINIO RUNGTYNĖS Saunders Secondary School salėje, 941 Viscount.
Registracija: E. Daniliūnas, 519-438-7694.

POKYLIS-ŠOKIAI Hellenic Community Centre patalpose, 179 Southdale Rd. West.
6:30 v.v.- vakarienė - **programoje svečias iš Lietuvos, kun. Ričardas Repšys,** baigęs Pogrindžio Seminariją.
9:00 v.v. šokiai - **groja "Les and the Music Masters"**
Įėjimas: $20.00 asm. įskaitant vakarienę ir šokius
(Bilietų prie įėjimo nebus); **$8.00** - tik šokiams.

GEGUŽĖS 21 D. SEKMADIENĮ

12 val. Pamaldos Evangelikams, Redeemer Lutheran Church, 1 Frank Place.

2 val. po pietų, Pamaldos Katalikams, St. Peter's Basilica 196 Dufferin.

4 val. po pietų, KONCERTAS, Saunders Secondary School Auditorijoje, 941 Viscount.

PROGRAMOJE - Kristijono Donelaičio METAI. Dalyvauja Kanados lietuvių meniniai vienetai ir jungtinis šeštadieninių mokyklų choras.

Įėjimas: vaikamas iki 12 metų - **veltui;** studentams - **$5.00,** suaugusiems - **$8.00.**

7 v.v. PABAIGTUVĖS, Hellenic Community Centre patalpose, 179 Southdale Rd. West.
Tema - Juoda-Balta; vakarienė - šokiai.
Įėjimas: $5, vakarienė - $15.00.

Bilietai ir informacija: 519-641-2554
Bilietus bus galima įsigyti **sekmadieniais, balandžio 30 ir gegužės 7 d.d.** - Delhi-Tillsonburg, Hamilton, London, Montreal-Aušros Vartų par. salėje, Toronte - Anapilyje, Lietuvių Namuose ir Prisikėlimo par. salėje.

VISI ATVYKIME Į KANADOS LIETUVIŲ DIENAS !

K.L. DIENŲ RENGIMO KOMITETAS

Kanados Lietuvių Fondas

PRANEŠA KAD

METINIS NARIŲ SUSIRINKIMAS

šaukiamas š.m. birželio mėn. 3 d.- šeštadienį, 11 val. r.
TORONTO LIETUVIŲ NAMUOSE, 1573 Bloor St. W. Toronto, Ont.

Visiems bus išsiuntinėti pakvietimai ir metinės apyskaitos bei balansai. Gaila, kad daugelis pakvietimų sugrįžta atgal, nepasiekę narių, nes FONDUI nepranešama apie adreso pakeitimą. Adresą pakeitusius prašome pranešti- **K.L.F. Valdyba**

Nepriklausoma Lietuva

Už Lietuvos išlaisvinimą! Už ištikimybę Kanadai!
Pour la liberation de la Lituanie! Loyauté au Canada!
For liberation of Lithuania! For loyalty to Canada!

LEIDĖJAS "NL" SPAUDOS BENDROVĖ.
REDAGUOJA – REDAKCINĖ KOLEGIJA
TELEFONAS : (514) 366–6220

Second Class Mail. Reg. Nr. 1952. Return postage guaranteed. Postage paid at Montreal, CP. Published by the Independant Lithuania Publishing Co. , 7722 George St. LaSalle, P.Q. H8P 1C4

Metinė prenumeratos kaina Kanadoje – $ 22.00
Rėmėjo – $ 25.00

P.S. Bendradarbių ar korespondentų spausdinamos mintys nebūtinai turi atitikti redakcijos nuomonei. Rankraščiai gali būti trumpinami ir taisomi redakcijos nuožiūra, grąžinami tik iš anksto susitarus. Už skelbimų turinį redakcija arba leidykla neatsako.

Tiesa padarys jus laisvus

Šių metų „J.g." Nr.2 rubrikoje „1001 klausimas" pakvietėme mūsų skaitytojus neakivaizdžiai susitikti su filosofu ARVYDU JUOZAIČIU, pažadėjusiu atsakyti į jiems rūpimus klausimus. Sulaukėme daug laiškų, skambučių. Taigi šiandien su skaitytojais — ARVYDAS JUOZAITIS.

Iš: "JAUNIMO GRETOS" Nr. 4, 1989 m. balandžio mėn.

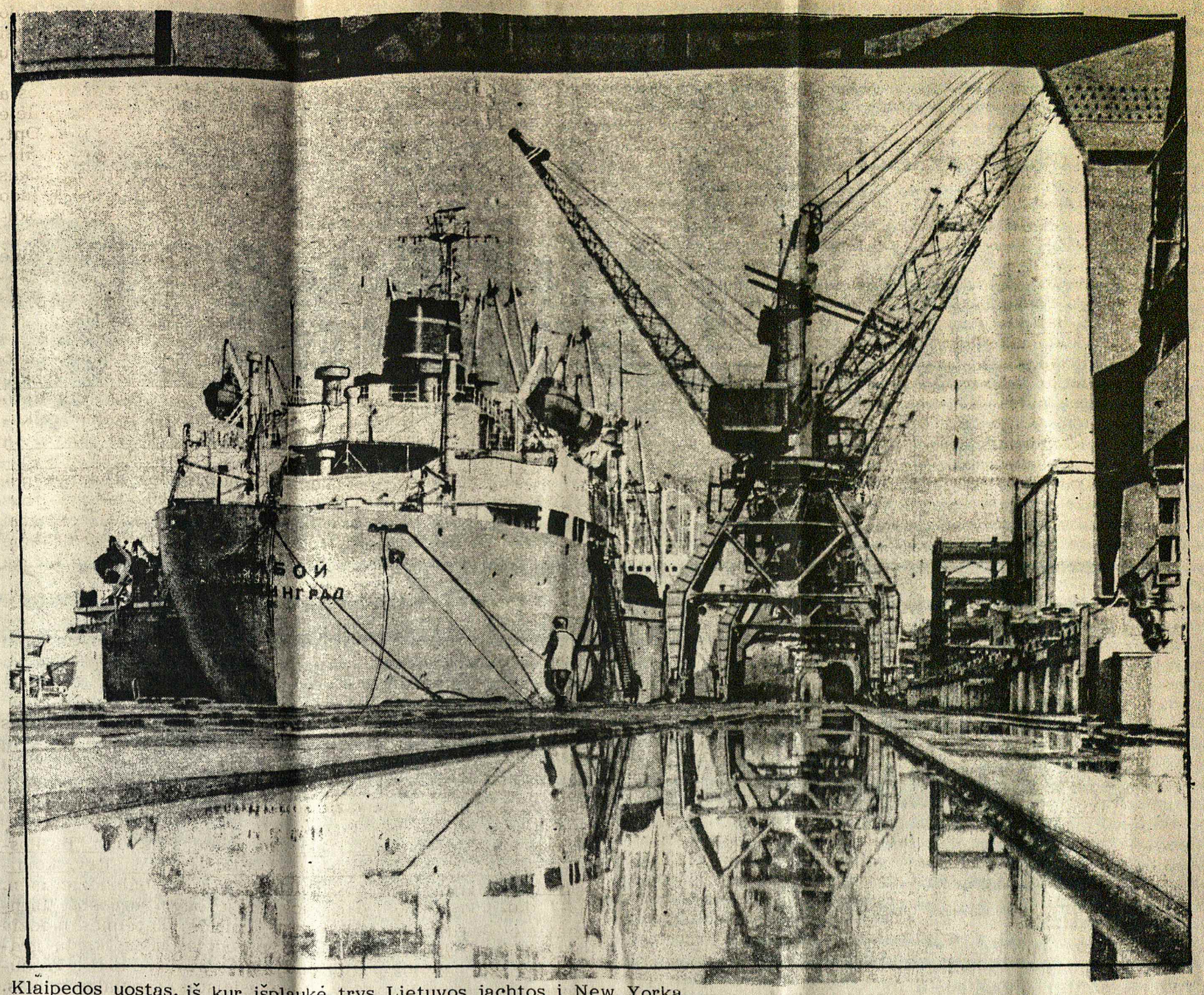

Klaipedos uostas, iš kur išplaukė trys Lietuvos jachtos į New Yorką.

- Ar manote esąs demokratas?

Pačia bendriausia prasme demokratiją apibrėžia pakantumas opozicijai. Vadinasi, jei turi poziciją, turi būti pakantus opozicijai, nenaudoti prieš ją brutalios prievartos. Šia prasme jaučiuosi esąs demokratas.

- Kokias dovanas mėgstate gauti ir dovanoti kitiems?

- Kuklias, nebrangias, turinčias istorinę prasmę.

-Ar reikalinga mirties bausmė?

- Jei turima galvoje Baudžiamojo kodekso straipsniai tai manau, kad kol neturim savarankiškos įstatymų leidybos, šie straipsniai dar, deja, yra reikalingi.

- Kokios, Jūsų manymu, sąmoningumo, atsakomybės, pagarbos ir meilės išugdymo ir prikėlimo esminės prielaidos?

- Pernelyg platus klausimas, nes nežinia, apie ką reikėtų kalbėti - žmogų, tautą ar žmoniją. Todėl nesiimu atsakyti, galiu nebent pridurti, kad nėra Europoje kitos tokios amžinomis idėjomis besiremiančios jėgos, kaip krikščionybė. Taigi krikščioniškų idėjų pažadinimas, atgaivinimas ir būtų tos bendriausios prielaidos.

- Kokia reali galimybė atgauti (iškovoti) nepriklausomybę. Tik nors Jūs nesakykite - "Mokėkime laukti"

- Aš to tikrai nesakau. Dažniau vartoju tą europietišką terminą, kurį kartoja Europos Parlamento "Baltic Intergroup" pirmininkas Zeleris: "step by step" - žingsnis po žingsnio. Šitokia politika dar reali. Tik būtina išsaugoti pagrindinį tikslą - nepriklausomybę. Reali galimybė yra pakankamai tvirta. Mes dabar įrodėm, kad jei žmogus drįsta būti dvasiškai nepriklausomas, tai anksčiau ar vėliau sugeba apiforminti tą nepriklausomybę ir socialinėmis institucijomis. Jei šitai padaro visi žmonės santarvėje - pasiekiama nepriklausomybė. Manau, kad būdami demokratai, dvasiškai nepriklausomi žmonės, mes ją gana greitai pasieksime.

- Religiniai įsitikinimai ir partiškumas. Ar galima suderinti šias skirtingų pasaulėžiūrų pozicijas?

- Mano manymu, priklausomybė Komunistų partijai ir, sakysim, katalikybė yra nesuderinama dėl vidinių priežasčių. O išoriškai šios pasaulėžiurų pozicijos - ypač krikščionybės dėka - įgyja dialogo formą.

- Kaip stengiatės įveikti save sunkiausią gyvenimo minutę?

- Padeda tikėjimas. Urbšys sakydavo, kad malda. Man padeda tikėjimas, kad Visagalis neleidžia nusižudyt - neturim tam jokios teisės.

- Ar Lietuvai būtinas saugumo komitetas?

- Manau, kad Lietuvai saugumo komiteto nereikia, pakaktų valstybės saugumu besirūpinančio skyriaus prie Vidaus reikalų ministerijos. Tai leistų gerokai sumažinti aparatą, pakeistų visuomenės savijautą, nes kol yra toks milžiniškas Valstybes saugumo komitetas, kaip šiandien, akivaizdu, kad jis ieško sau darbo. Reikia kurti problemas, kurių iš tikro nėra.

- Ribbentropo- Molotovo sutarties autoriai jau seniai ilsisi kapuose. Jie negali šio pakto nei anuliuoti, nei pratęsti. Šiemet rugpjūčio dvidešimt trečiąją minesim šios sukakties 50-metį. Kaip, Jūsų manymu, šia proga turėtų pasielgti TSRS vyriausybė?

- Manau, kad TSRS vyriausybė šia proga nenorėtų niekaip elgtis, tačiau viešoji nuomonė ir labai aiški Estios, Latvijos ir Lietuvos - šalių, kurios dar visai neseniai buvo nepriklausomos - pozicija priverst Tarybų Sąjungos vyriausybę žengti konkrečius žingsnius. Tikiu, kad tai mūsų Respublikoms padės įgyti palankesnę padėtį nei turime dabar. Nežinau, ar tai bus lemiantys žingsniai, bet šiaip ar taip Ribbentropo-Molotovo pakto penkiasdešimtmečio minėjimas Europoje padarys nemažą įtaką TSRS vidaus ir užsienio politikai. Užsienio veiksnys čia labai svarbus, nes Tarybų Sąjunga, paveldėjusi Rusijos imperijos tradicijas, visas vidaus problemas bandydavo spręsti išorinės ekspansijos arba užsienio politikos priemonėmis. Ir dabar persitvarkymo ir "glasnost" epocha yra kur kas labiau paveikusi Vakarus nei Tarybų Sąjungos vidaus gyvenimą.

Tikėdamasi Vakarų šalių pagalbos, Tarybų šalis negalės neatsižvelgti į jų tvirtą nusistatymą minėto pakto atžvilgiu. Kaip žinome, Vakarų šalys niekuomet nėra pripažinusios Pabaltijo valstybių inkorporavimo į TSRS teisėtumo. Dabar ši problema dar labiau paaštrės. Mums bereikės iš to daryti išvadas ir toliau žengti į nepriklausomybę.

- Kokius filosofus vadintumėte savo mokytojais?

- Platonas, Hegelis, Kamiu /Camus/ ir poetas Rainer Maria Rilke.

- Nuo kada Tamsta įtikėjote Dievu? Kada ir kiek sykių Jūs meldžiates?

- Į antrąją klausimo dalį neatsakysiu, nes tai per daug asmeninis dalykas, o į pirmąją...Galutinai įtikėjau Dievu prieš keletą metų.

- Kaip sportininkas Juozaitis tapo filosofu?

- Labai keistas dalykas - sportuodamas niekuomet nesijaučiau esąs sportininkas, o dabar nesijaučiu esąs filosofas.

- Ar nemanote, kad Katedros aikštėje sąjunginių valstybių vėliavos turėtų būti iškeltos abėcėlės tvarka?

- Aš manau, kad Katedros aikštėje visai nereikalingos sąjunginių Respublikų veliavos, išrikiuotos, kaip kareiviai kareivinių kieme.

- Kokios priežastys to, ką mes šiandien vadiname socializmu, fašizmu, stalinizmu, stagnacija? Koks yra ryšys tarp jų ir to, kas vyko 1847 (1848) metais?

- Manau, kad ryšys tiesioginis. Paminėti metai - tai buržuazinių revoliucijų Europoje laikotarpis, jos koncentravosi 1848 metais. XIX a. vidury Europoje pabudo tai, ką marksistai vadino buržuazija. Ji įsitvirtino visuose civilizuotuose Europos kraštuose, perėmė įstatymų leidybos ir vykdomosios valdžios funkcijas. Tuo metu Europoje labai sustiprėjo individualizmas. Visuomet, kai jis pabunda, kyla grėsmė senam "sveikam protui". Šviesiausi žmonijos protai visada galvoja apie tai, kas vienija individus, o ne juos skiria. Iš čia ir įvairiausi "izmai" - vienija socializmas, vienija fašizmas, vienija taip pat ir stagnacija. Visa bėda, kad tie "izmai" anksčiau ar vėliau išnyksta, o žmogiškasis individualizmas lieka. Jis pačia tikrąja prasme yra pažangos variklis.

- Ar užtektų Jums optimizmo likti maksimalistu, jei susiklosčius aplinkybėms taptumėte Lietuvos prezidentu?

- Norėčiau atsakyti su jumoru. Visų pirma, jei ir esu maksimalistas, tai racionalusis. O dėl kitko, tai prisiminkim, kad kai kuriose demokratinėse Europos šalyse - Anglijoje, Danijoje, Belgijoje, Olandijoje, Švedijoje Norvegijoje - yra karaliaus institutas. Tai žydinčios demokratijos šalys, galime joms pavydėti. Manyčiau, kad ir mums reikėtų pagalvoti apie analogišką statusą: karalius turėtų įkūnyti valstybės amžinumo simbolį. Santvarkos keičiasi, karalius ir valstybė lieka. Manau, kad ir Lietuvoje galėtume turėti simbolinį karaliaus statusą, bet tam reikalui turėtume paieškoti kilmingųjų Radvilų ar kitų didikų palikuonių... Mano kandidatūra čia netiktų.

- Ar esate sekamas? Kaip elgtumėtės, jei pastebėtumėte, kad Jus seka saugumas?

- Anksčiau kartais pajusdavau, kad esu sekamas. Stengiuosi į tai visai nereaguoti.

- Vaikinas, su kuriuo draugavau, susitikęs "nebepažįsta". Kaip man elgtis?

- Nemanau, kad reikėtų jaustis nepatogiai dėl kito žmogaus nuodėmių.

- Kodėl nestojote į TSKP?

- Kai mokiausi vyresniuose kursuose, man siūlė stoti į partiją. Atsisakiau, kaip ir daugelis motyvuodamas, kad esu nesubrendęs Komunistų partijos ideologijai. (b. d.)

Of consuming interest

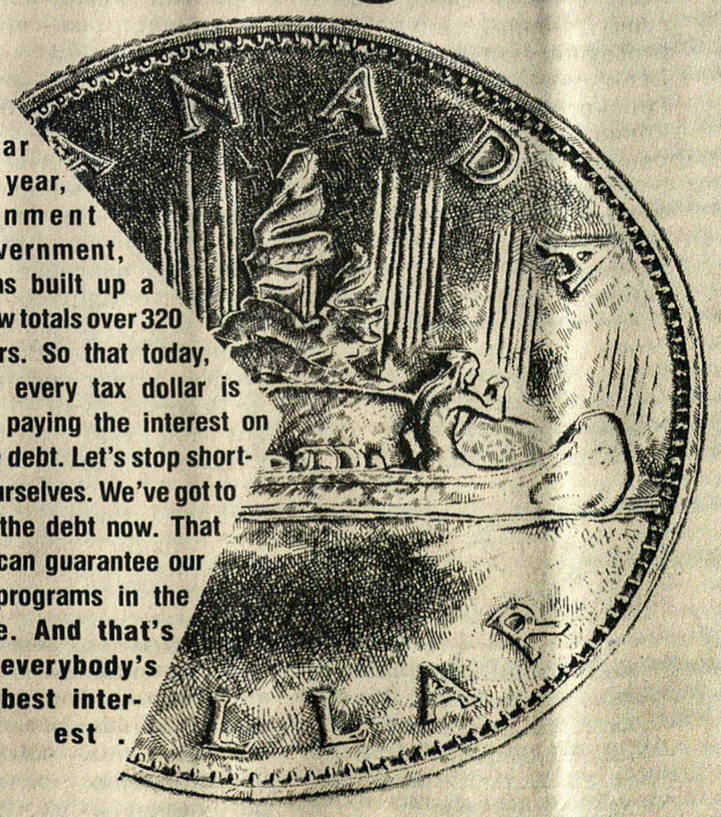

Year after year, government after government, Canada has built up a debt that now totals over 320 billion dollars. So that today, one third of every tax dollar is wasted just paying the interest on this massive debt. Let's stop short-changing ourselves. We've got to deal with the debt now. That way we can guarantee our social programs in the future. And that's in everybody's best interest .

For more information call 1-800-267-6620
1-800-267-6650 (T.D.D.)

Canada

25- METIS TORONTO LIETUVIŲ FILATELISTŲ DRAUGIJAI

P. Barbatavičius - Vl. Stabačinskas

Prieš 25 metus, 1964 m. kovo mėn. 22 d., A. Dilkaus pastangomis, buvo sušauktas filatelistų steigiamasis susirinkimas Prisikėlimo parapijos salėje. Susirinkime dalyvavo 15 asmenų ir tuo pačiu laiku buvo išrinkta pirmoji draugijos valdyba: pirm. A. Dilkus, sekr. iždi. P. Morkūnas, nariai: P. Juknevičius, J. Alksnis ir kun. Br. Jurkšas. Darbas buvo sunkus, bet draugija augo. Buvo nutarta susirinkti su latvių ir estų draugijomis - tikslas - ruošti bendras pašto ženklų parodas. Estų ir latvių draugijos su tuo sutiko. Reikėjo surasti parodos vardą. Buvo nutarta pavadinti Baltpex, kuris ir liko kaip simbolis ateinančioms parodoms. 1966 m. spalio mėn. 22-23 dienomis Toronto Prisikėlimo parapijos salėje buvo suruošta antroji pabaltiečių filatelijos paroda. Parodą atidarė Ontario parlamento narys L. Yaremko ir Lietuvos generalinis konsulas dr. J. Žmuidzinas. Baltų federacijos vardu kalbejo J. R. Simanavičius. Parodą aplankė daug žiūrovų. Ta proga buvo išleisti specialūs parodos vokai, kuriems piešinius paruošė V. Matulaitis ir M. Zigmanis. Po tokio gero pasisekimo ir gražaus pasirodymo bei publikos susidomėjimo buvo nutarta ir daugiau tokių parodų ateityje surengti.

A. Dilkui pasitraukus iš pirmininko pareigų, 1968 m. kovo mėn. 10 dieną buvo išrinkta nauja draugijos valdyba pirm. P. Morkūnas, sekr. kun. Br. Jurkšas, iždi. B. Poška ir narys K. Kaminskas. Kunigas Jurkšas savo pastangomis išleido pirmą vieno lapo lietuvių kalba mėnesinį biuletenį priedo - pašto ženklų varžytines, kur buvo galima gauti gana gerų ir retų pašto ženklų. Jo sveikatai sušlubavus, buvo priverstas keltis į šiltesnį klimatą. Palikęs Torontą, persikėlė gyventi į Ispaniją, kur ir dabar gyvena. Retkarčiais jis aplanko Torontą ir parašo savo įspūdžius apie filatelistinę veiklą. Mūsų draugija kun. Br. Jurkšui yra dėkinga už jo darbus.

Trečioji pabaltiečių filatelinė paroda buvo suruošta 1968 m. lapkričio mėn. 2-3 dienomis Prisikėlimo parapijos salėje. Buvo išleisti specialūs dailininko A. Dociaus piešinių vokai ir gautas Kanados pašto antspaudas "Baltic States 1918-1968 - Baltpex 2-3 Nov.". Be to, buvo pagamintas Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo 50 metų jubiliejui atžymėti medalis. Pirmoje pusėje Zikaro Laisvės statula su įrašu: "Lithuania 1918-1868", o antroje pusėje Kanados klevo lapas, Gedimino stulpai ir įrašas: "Toronto Lithuanian Philatelistic Society". Medaliai buvo liejami: bronziniai, sidabriniai ir auksiniai. Jie buvo išleisti P. Barbatavičiaus pastangomis. Parodą atidarė Lietuvos generalinis konsulas dr. J. Žmuidzinas ir Ontario provincijos ministeris J. Yaremko. Parodos atidaryme dalyvavo estų ir latvių konsulai, Kanados Bedruomenės krašto valdybos pirm. dr. S. Čepas, parapijos klebonas T. Placidas Barius, OFM, ir daug kitų garbingų svečių. Parodos metu vietinėje spaudoje buvo rašyta apie parodą ir Pabaltijo okupaciją.

1970 metais balandžio mėn. 12 dieną Prisikėlimo parapijos salėje buvo suruošta vien tik lietuvių pirmoji filatelijos paroda "Lithpex I", Lietuvos Steigiamojo Seimo 50 metų sukakčiai paminėti. Paroda buvo gražiai aprašyta vietinėje spaudoje ir buvo gausiai lankoma. Sekančią savaitę, balandžio mėn. 19 d. buvo perkelta į Hamiltoną, Aušros Vartų parapijos salę. Šią parodą atidarė Hamiltono miesto burmistras Victor K. Copps, o parodą globojo parapijos klebonas prel. J. Tadarauskas. Paroda domėjosi ne tik lietuviai, bet ir kitataučiai. Taip pat buvo gražių aprašymų vietinėje spaudoje.

1973 m. kovo mėn. 17-18 dienomis buvo suruošta BALTPEX IV paroda Toronto Prisikėlimo parapijos salėje. Buvo gautas pašto antspaudas "Baltpex IV", Toronto, Ont. (data) - "Baltpex Philatelic Exibition / Esposition Philatelique Balte, Mars 17-18". Parodos proga išleistas vokas su visų trijų tautų pašto ženklais po vieną. Vietos spaudoje buvo plačiai aprašyta paroda ir Pabaltijo kraštų okupacija.

1975 m. kovo mėn. 24-25 dienomis lietuvių filatelinė paroda "Lithpex II" buvo suruošta Toronto Lietuvių Namuose, Kanados Lietuvių Bendruomenės krašto tarybos kultūros darbuotojų suvažiavimo proga.

Toronto lietuvių filatelistų draugijos susirinkime buvo nutarta sudaryti vieną bendrą Lietuvos pašto ženklų reprezentacinį rinkinį, kuris čia, išeivijoje, tarnautų lietuvybei palaikyti, lietuviškai dvasiai stiprinti ir, kur reikalinga, reprezentuoti Lietuvą. Atgavus Lietuvai laisvę, tą rinkinį nuvežti į laisvą Lietuvą, kaip mūsų draugijos dovaną ir patalpinti atitinkamame muziejuje. Rinkinys numatomas gražiai sutvarkyti, duoti paaiškinimus. Darbas sunkus ir didelis, bet yra įvykdomas, tik reikia visų narių pagalbos. Šio reprezentacinio rinkinio tvarkymą apsiėmė mūsų nepailstamas draugijos narys K. Kaminskas. Už tą didelį darbą draugija širdingai jam dėkoja.

1976 m. balandžio mėn. 3-4 dienomis Toronto Prisikėlimo salėje buvo suruošta "Baltpex V" paroda. Ją atidarė Ontario ministerė Margaret Birch. Parodą aplankė labai gausiai pabaltiečiai ir kiti. Daug svečių buvo iš JAV, o Toronto dienraštis GLOBE AND MAIL plačiai aprašė parodą ir paminėjo Lietuvą.

Tais pačiai metais, lapkričio mėn. 3 d., draugijos susirinkime buvo nutarta įsteigti jaunųjų filatelistų skyrių. Tam sumanymui pritarė ir visi nariai, kadangi tai būtų tęsinys ateinančioms kartoms, kurios galėtų tęsti pradėtą darbą, nes nariai pamažu sensta. Tame pačiame susirinkime buvo išrinkta nauja valdyba: pirm. P. Barbatavičius, vicepirm. P. Morkūnas, sekr. K. Kaminskas, iždi. B. Poška, nariai: A. Laurinaitis ir Vl. Stabačinskas. Rev. komisijon: J. Baltakys ir A. Dilkus. 1978 m. balandžio mėn. 2-3 d.d. Prisikėlimo parapijos salėje buvo suruošta "Lithpex III" paroda. Buvo išstatyta įvairios filatelinės medžiagos ir Lietuvos pinigai. Šioje parodoje pirmą kartą gražiai pasirode jaunieji filatelistai su savo rodiniais. Pasaulio lietuvių dienų proga buvo išleistas specialus vokas. 1979 m. New Yorko ir Toronto lietuvių draugijos išleido Lietuvos pašto ženklų albumą. Albumas išleistas anglų kalba: "Postage Stamps of Lithuania".

1979 m. balandžio mėn. 7-8 d.d. Toronto Lietuvių Namuose buvo suruošta filatelinė "Baltpex" VI" paroda. Ta proga buvo išleistas suvenyrinis vokas ir gautas iš Kanados pašto įstaigos sekantis specialus antspaudas: "Visit Baltic States Stamp Exhibition - Exposition Timbres Baltpex VI, April 7-8 - Avril, 1979". Išleista 14 puslapių parodos programa. Parodą atidarė Ontario provincijos ministeris Frank Drea ir Lietuvos generalinis konsulas dr. J. Žmuidzinas. Paroda buvo plačiai aprašyta vietos dienraščiuose. Tais pačiais metais rugsėjo mėnesį lietuvių filatelistų draugija išleido voką 400 metų Vilniaus Universiteto įsteigimo sukakčiai paminėti. / b.d./

Toronto Lietuvių Filatelistų Draugijos valdyba 1980–1984 metais. Sėdi iš k.: B. Poška – iždi., P. Barbatavičius – pirm., Vl. Stabačinskas – vicepirm., K. Kaminskas – sekr., stovi A. Štuopis - narys, A. Dilkus – rev., B. Trinka.

/LITHPEX IX-sios parodos proga Toronto Lietuvių Filatelistų Draugija išleido 36 psl. apimties leidinį. Jame atspausdinti sveikinimai, jų tarpe ir Kanados Ministerio Pirmininko, Ontario provincijos Premjero, Toronto miesto Burmistro, Lietuvos Generalinio Konsulo, KLB Krašto Valdybos Pirmininko ir visos eilės lietuviškųjų įstaigų. Čia spausdinama TLFD-jos istorija paimta iš minimo sukaktuvinio leidinio/.

Dobilas

IŠMESTINUKAS

APYSAKA

III-ioji dalis.

KARAS BAIGĖSI, BET KAS TOLIAU?

/ tęsinys /

/ p a b a i g a /

15.

Įpusėjus pusryčius, Algirdas pasakė:

- Tuojau po pusryčių turėsiu kelioms minutėms aplankyti savo draugą. Jis su žmona antrą valandą pasižadėjo mus aplankyti. Matai, Laimute, savotiškai esu pasiryžęs tau atiduodant sužieduotuvių žiedą, turėti ir svečių, kuriems noriu savąjį džiaugsmą atverti, parodyti jiems tą gražią merginą, kurią susimedžiojau. Palauk, - sulaikė jis rankos mostu Laimą, norinčią jį pertraukti. - Aš dar nebaigiau. Taigi, per tą laiką ten, spintoje kampe rasi keletą suknelių. Iš jų manau, kurią nors prisitaikinsi sau. Jei reikėtų didesnių pakeitimų, kai grįšiu, galėsime nueiti į arti esamą siuvyklą. Vakar apie šį reikalą ten kalbėjau ir viską sutvarkiau.

- Ką besakytum, dar vis jaučiuosi, lyg sapne. Ar nedings viskas, kaip rūkas ir vėl atsirasiu užuolaidomis atitvertame kambarėlyje? Anksčiau minėjai, kad turi kokį "šlakelį"...Būtų ne pro šalį nervams nuraminti...

- Tikrai, koks aš nevykęs. Visai pamiršau svarbiausius nusiraminimo vaistus. Gi ir aš ne geresnėje padėtyje esu. Viena palikusi, kad nenuobodžiautum, paieškok tos pačios spintos apatiniame stalčiuje - rasi tų vaistų..Jei ko reikia- paskambink prie durų esančiu skambučiu. Ta pati mergaitė, kuri atnešė pusryčius, mielai tau padės.

Algirdas, žvilgtelėjęs į laikrodį, atsistojo ir pasakęs, kad už valandos grįš, išėjo tyliai uždarydamas duris.

Laima pirmiausiai puolė prie spintos stalčiaus ir prisipylusi gėrimo, skubiai išgėrė, užtikrindama save, kad tikrai nervai aprims.

Niūniuodama kažkokią dainelę, ji apžiūrinėjo spintoje rastas sukneles. Jai visos patiko, ypač ta tamsiai rusvame dugne su švelniomis gėlelėmis. Tik mažų pataisymų tebuvo reikalina. "Žiūrėk tu man," - nusistebėjusi galvojo,- " kiek jis jų man pripirko." Ir vėl apėmė keistas, lyg džiaugsmo, lyg baimės jausmas. Įkyriai pradėjo pintis praeities vaizdai. Traukinys, bombų verčiami namai, tamsi migla ir malonios išvaizdos gydytojo žodžiai: "Išleidžiu tave, bet primenu, kad dar esi reikalinga priežiūros ir draugiškos pagalbos. Saugokis didesnių susijaudinimų. Keliauk su Dievo palaima"... Vėl gi kelionės, sūnaus beieškant, bejausmis Petrelio veidas, akacijų krūmai blankioje kapinių tyloje...Ir virš visko - raudonas Algirdo automobilis, ir jo neužmirštami žodžiai. Staiga ją nusmelkė. Parkritusi prie lovos, žinojo, kad bijojo ir melstis. Labai norėjo, bet bijojo, nes po visų maldų jai ar jos artimiesiems vis kas nors tragiško atsitikdavo. O ji - ruošėsi naujam gyvenimui.

Skubūs laiptuose žingsniai ir prasiveriančiose staiga duryse pasirodė šypsantis Algirdo veidas:

- Užtrukau, bet viskas pavyko, kaip sviestu patepta. Tai kaip? Ar pripažįsti mano skonį nors pusėtinu? Matai, esu vyrų kilmės ir negaliu visų moteriškų aprėdų žinoti, o pasirinkimo irgi labai mažai šiuo pokario metu. Griebi, kas tik po ranka papuola.

- Tikrai, - prašneko Laima, grįždama į tikrovę,- man neaišku, kaip tu galėjai taip gerai parinkti. Jos visos, galima sakyti, be pataisymų tinka. Jeigu ir reikie šiek tiek, tai visai paprasta ir normalu. Tą su gėlytėmis rusvame dugne jau be jokios pagalbos prisitaikiau ir pamatysi, kad šią popietę su ja apsivilkusi, atrodysiu, kaip karalaitė.

- Bus ir karūna. Aš pats ją uždėsiu.

Staiga jis tvėrė Laimą į glėbį, siekdamas jos raudonų, kaip avietės lupų.

- Mielas Algirdai,- prašnabždėjo ji,- kad tik tas sapnas, kuriame dabar esu, neišsisklaidytų, kaip rytmečio rūkas...Viešpatie, nors šį kart manęs pasigailėk...

Algirdas, stipriai ją papurtęs, įsakančiai pasakė:

-Ar reikia lieti ašaras? Jei nesigaili savęs, tai nors manęs į tą marmalynę nestumk. Štai jau galima valandas skaityti ligi prie liudininkų tau užmausiu žiedelį ir sujungsiu abiejų širdis. Žinau, kad esi tvirta, tik daugiau tos baimės ir tų aimanų, kaip kokių nuodų, neleisk į mūsų aplinką

- Sunku įvykdyti. Bandysiu,- kurį laiką patylėjusi, atsakė. - Prižadu. Susiimsiu.

- Čia jau tinkamas atsakymas. Staigus pasikeitimas sumaišo kiekvieną, bet - visokiems nemalonumams turi būti galas. Kaip žinai, ateis mano iš tėviškės kaimynas su žmona. Piemenystės laikais buvo geriausias draugas. Jį pakviečiau ne tik parodyti savo išrinktąją, bet kartu ir įrodyti, kad tikrai taip yra. Kaip minėjau, mano tėtis mirė. Jo brolis iš Čikagos mums abiems buvo išpirkęs laivakortes ir išrūpinęs afidevitus. Taigi, į jo vietą noriu prašyti, kad tave, kaip mano sužadėtinę-žmoną įrašytų. Nors laiko turime, bet iš tikrųjų jau reikia skubėti. Mano kaimynas taip pat turi iškvietimą į Ameriką. Jo giminaitis netoliese nuo mano dėdės, tame pačiame rajone gyvena. Jis irgi parašys, kad dalyvavo mūsų sužieduotuvėse. Galiu ir daugiau paaiškinti: tas gerasis dėdė buvo jau man ir žmoną nužiūrėjęs. Tai, va, dabar, šio kaimyno apsilankymas jį tikrai įtikins, kad jo parinktajai vilties nėra. Greičiausiai, piktai nusikeikęs, tvarkys dabar tau iškvietimą. Turėčiau daugiau ką paaiškinti, bet manau, suspėsime vėliau. Dabar - ruoškime vaišių stalą.

- Gerai tu sakai, Algiuk. Vis, matai, vyriškas protas dalykiškiau galvoja,- jau nušvitusi kalbėjo Laima, jį pabučiavusi.

Jau visai kitokioje savijautoje buvo paruoštas stalas. Pusvalandžiu anksčiau atvyko ir svečiai. Supažindinus, draugiškumas ir kalbos bematant suartino visus taip, kad rodėsi, jog seniai visi buvę pažįstami. Algirdo kaimynas Jurgis pasirodė mėgstąs išgerti ir kitus paraginti, taip, kad valgis, susimaišęs su skystimėliu, nenutraukiamai vilgė ir kaitino džiaugsmingą susitikimą privesdamas ligi dainos posmų. Apraminus alkį ir troškulį, prasidėjo oficialioji dalis. Algirdas, rimtai nusiteikęs, iškilmingai užmovė Laimai ant piršto mirguliuojantį žiedą. Svečių atsineštas foto aparatas, keldamas balkšvų dūmelių debesis, blykčiojo. Baigėsi paskutinioji pietų, ir vaišių dalis.

Jurgio žmona susirūpinusi skaičiavo vyro geriamus stiklus ir, išradusi visokių reikalų, ragino vykti atgal į namus. Laima tai supratusi, tinkamu laiku pripylė "ant geros kelionės" ir svečiams nieko neliko, kaip tik vykti namo. Algirdo veidai irgi raudonavo, kaip bijūno, nors jis svaigiųjų gėrimų vengė. Gal būt, tėčio silpnybė, nuvedusi jį anksti į kapus, tinkamai jį pamokė.

Svečiams išvykus, nuotaika lyg savotiškai atslūgo. Laima tvarkė stalą, gi Algirdas, kažką niūniavęs, aptilo. Laima, tai pastebėjusi, meilikaudama prislinko prie jo ir baigė sužieduotuves karštu bučiniu.

Kada jie ,su dovanų ryšulėliu šeimininkei, paliko viešbutį, saulė jau raudonavo vakaruose, siekdama aukštesniųjų medžių viršūnes. Kadangi tai buvo šeštadienio vakaras, tai kieme radosi kelios mašinos ir apačioje - aludėje- garsėjo kalbos ir stiklų skambėsiai.

Pamažu Algirdas privažiavo su savo mašina prie vartų ir atidarė Laimai duris. Ji kažko pasilenkusi laukė. Buvo motinos išmokyta prieš ką nors rimtesnio sukalbėti trumpą maldelę. Šį ypatingą kartą buvo pradėjusi megzti maldos žodžius, kaip staiga rankos mostu nuvaikė mintis. Tuo pat metu stipresnis vėjas ūžtelėjo pro aukštą tvorą ir Laima lyg išgirdo žodžius: "Kantrybės, mano dukra, kantrybės", - aiškiai motinos balsas. Ji, baimingai permetusi kryžiaus ženklą, prašnabždėjo jau įprastus maldelės žodžius.

- Ar man ką sakei? - paklausė Algirdas.

- Ne, tik man lyg pasigirdo, kad kas lietuviškai kieme prakalbėjo...

- Kiemas tuščias, bet kas žino, gal aludėje ir yra jų prisirinkę. Manau, kad jau galime riedėti.

Laima skubiai įsitaisė mašinoje.

- Šį kartą kažin kaip tie kartieji lašeliai mane apsunkino, - pasakė Algirdas. - Jei būtume šeimininkei nežadėję, tikrai būčiau šį vakarą niekur nejudėjęs.

Palaukęs, lyg susigriebė:

- Na, toks keistas jausmas...Bet kelionė ne tokia tolima, tai nieko.

Kelias miestelyje buvo apytuštis, tik įsisukus į vieškelį, kariškų mašinų voros trenkėsi priešinga kryptimi. Matyti, koks dalinys kėlėsi į kitą vietą. Pamažu, atsargiai Algirdas įsijungė į vieškelį. Priešakyje jo labai lėtai judėjo atviras civilinis sunkvežimis su pakrautais pieno bidonais. Matyt, kas nors su juo netvarkoje. Nervindamasis, Algirdas jį sekė ilgą laiką, norėdamas rasti tinkamą momentą jį pralenkti. Priešais dažnai vis pralėkdavo kariškos mašinos. Radęs tinkamą progą, Algirdas gulė ant gazo ir štai jau buvo bepralenkiąs, kai iš lengvo posūkio, iš už pakelės namų iššoko didžiulis kariškas sunkvežimis. Visomis jėgomis puolė Algirdas ant stabdžių, bet jau buvo per vėlu. Kriokdamas stabdžiais, sunkvežimis susidūrimo nebegalėjo išvengti ir kaktomūšiais susijungė su raudona mašina.

Po geležies žvangesio ir duslaus triukšmo su dulkiu debesėliu, raudonoji mašinėlė, užkabinusi civilio sunkvežimio užpakalį, apsisuko kelis kartus ir atsigulė už griovio ant pievutės. Sunkvežimis su bidonais paslydo į šalikelę ir sustojo. Kariškasis sunkvežimis buvo atsuktas į šalį ir iš jo iššokęs vairuotojas palaukė viduryje kelio atvažiuojančios lengvos kariškos mašinos. Iš jos iššoko karininkas. Pasitarę, nubėgo apžiūrėti dar garuose paskendusios raudonos mašinos.

- Nežinau, ar kas galėjo likti joje gyvas, - pasakė vienas iš jų.

- Moteris permesta į užpakalinę sėdynę, bet vairuotojas yra pervertas vairo ir ant jo užgulęs priešakinės mašinos geležies laužas, - pasakė antrasis.

- Aš baigsiu važiuoti į miestelį ir atsiųsiu sanitarinę mašiną su priemonėmis supjaustyti geležį. Kitaip lavonų neišimsi. Tu su padėjėju bandyk per užpakalinį langą patikrinti, kaip ten ta moteris. Padaryk įvykio planą.

Skubiai nuvažiavo, o netrukus atsirado ir sanitarinė mašina.

Po keliolikos minučių išlaisvino važiavusių kūnus, nunešė į sanitarinę ir, klykiant sirenoms, skubiai nulėkė miestelio link. Vokietis, apžiūrėdamas nuslydusį į pagriovį sunkvežimį, susirinkusiems įvykio stebėti pasakė:

- Greičiausiai kuris iš buvusių toje sumaltoje mašinoje dar rodė kokius gyvybės ženklus, kitaip sanitarinė nebūtų taip skubėjusi, o tyliai grįžusi su lavonais.

Susirinkusieji pradėjo skirstytis. Vakarėjanti rudens prieblanda, susimaišiusi su rūkų juosta, pamažu pradėjo apkloti įvykio vietą ir likusius raudonosios mašinos sulamdytus griaučius. Šaltesnio oro banga apdengė apylinkę. Vakarai dar raudonavo, apšviesdami pailgą debesį.

KULTŪRINIS PUSLAPIS

KNYGU DEGINIMAS IR NAIKINIMAS

Antanas Kniukšta

Profesorius Vaclovas Biržiška savo knygoje "Senųjų lietuviškų knygų istorija" (I d.) rašo: "Antrojo pasaulinio karo metu vokiečiai, prisidengdami žydų ir bolševikų turto naikinimo kauke, išgabeno ir ištisas bibliotekas , o iš paliktųjų Lietuvoje išgabeno ir atidavė į popieriaus fabrikus dešimtis tūkstančių tomų. Nemažiau, gal dar ir daugiau, 1940-1941 metais bolševikai sunaikino - išgabeno į popieriaus fabrikus arba sudegino knygų iš bibliotekų, knygynų ir leidyklų sandėlių" (p.57).

Kažin, ar per tą mūsų epochos dešimtmetį (1940-1950) Lietuvoje knygų nebuvo sunaikinta daugiau, negu anksčiau beveik per 400 metų (1547-1940)?

Visais amžiais, kai tik lietuviška knyga atsirado, ji buvo naikinama, deginama. Degino ją priešingos ideologijos atstovai. Protestantai degino katalikiškas knygas, katalikai - protestantiškas. Caro valdžia per visą 40 metų spaudos draudimo laiką įnirtingai degino visas lietuviškas knygas ir laikraščius. Nuo pat lietuviškos knygos atsiradimo iki spaudos atgavimo (1547-1904) knygų negalėjo būti labai daug sunaikinta, nes pirmųjų knygų tiražai buvo labai maži, apie 100-300 egz., ir per metus nedaug jų teišeidavo. Per visą spaudos draudimo laiką rusai tegalėjo sudeginti tik atimtas iš knygnešių knygas, kiek jie kuprinėje galėjo panešti, arba per kratas kur atsitiktinai atrastų nedidelį kiekį, nes visas tiražas buvo užsienyje. Viena kita knyga buvo sunaikinta ir Nepriklausomosios Lietuvos cenzūros, bet tai palyginti, nedideliais kiekiais. Pvz., iš "Sakalo" išleistų daugiau kaip 600 knygų tik vienas J. Boks (Tilvyčio) "Sveiki, broliai, dainininkai" buvo cenzūros konfiskuota, bet ir tai nedaug. Mat, kol gavome žinią, kad knyga konsfiskuojama, jau buvome suspėję ją išsiuntinėti visiems knygynams ir bibliotekoms. O tada gaudyk vėją laukuose - knygynai, pajutę pavojų, draudžiamas knygas paslėpdavo ir vėliau slapta išplatindavo. Iš "Sakalo" sandėlių cenzūra "Dainininkų" tegavo tik kelias dešimtis egzempliorių.

Visai kas kita, kai į mūsų knygų saugyklas - leidyklų sandėlius ir bibliotekas įsisuko bolševikai ir hitlerininkai 1940-1945 m. ir vėliau. Man pačiam teko būti liudininku, kai 1940 metų vasarą iš Šv. Kazimiero draugijos sandėlių pro langą tiesiai į kiemą buvo verčiamos didžiausios krūvos knygų išvežti į Petrašiūnų popieriaus fabriką. Čia voliojosi tarp kitų Švento Rašto knygos, storos, kaip žąsys (šeši tomai). Neišvengė to likimo ir Salomėjos Neries versta Messetti "Ritos laiškai". Buvo visa sunaikinta, kas tik tos draugijos išleista, neatsižvelgiant į turinį: vadovėliai, religinė ar grožinė literatūra. Šv. Kazimiero draugijos knygų fondai buvo maži. Dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą draugija narių-prenumeratorių turėdavo tik apie 14,000. Tiek reikėdavo spausdinti nariams skirtų knygų, bet tą tiražą dar padidindavo trimis keturiais tūkstančiais egzempliorių pardavimui per knygynus.

Tik "Sakalo" leidiniai išvengė tokio likimo. Kai tik 1940 metais birželio 15 d. atėjo rusai, netrukęs peržiūrėjau "Sakalo" leidinių sąrašą ir nusprendžiau, kurie leidiniai gali nepatikti tarybų valdžiai. Pasitaręs su Simu Zarecku, greit suradau ketvertą apsukrių vyrukų-agentų, kurie apsikrovę maišais ir čemodanais knygų, pasileido autobusais ir traukiniais po visą Lietuvą. Nebesvarbu buvo knygų kainos, nesvarbu, ar grįš pinigai už jas. Svarbu buvo knygas išplatinti tarp žmonių, kad kuo mažiau būtų sunakinta. Žinoma, buvo atstikimų, kai vieną kitą "agentą" ir milicija čiupo, tas maišą palikęs ir išsisukęs, grįždavo į Kauną ir, vėl prisikrovęs kitą, vykdavo kitur. Vienas apsukriausių agentų buvo jėzuitų broliukas Juozas Jalinskas. Tokiu būdu nuo sunaikinimo buvo išgelbėta: V. Putvinskic Raštai (I ir II tomai), J. Šukio "Komunistas", A. Moriako "Jėzaus gyvenimas", R. Timmermanso "Alkazaro didvyriai", R. Huneko "Kristaus kančia", A. Maceinos "Socialinis teisingumas", S. Sušinsko - "Maršas jaunystei", J. Dauliaus "Siauroji ir pilnutinė katalikybė", L. Sakalinio "Širdis ir plienas", G. Papini "Kančios liudininkai", P. Kuplerio "Daugiau džiaugsmo", J. Zeyerio "Trys legendos apie Nukryžiuotąjį" ir kt. 1940 m. liepos mėn. iki nacionalizacijos - 1940 m. spalio mėn. 1 d. - "Sakalui" buvo paskirtas komisaras S. Zatorskis iš "Spaudos fondo" bendradarbių, vyras rimtas ir padorus. Jis tik kontroliavo "Sakalo" kasą ir pajamų bei išlaidų dokumentus, į visą kitą "Sakalo" darbą nesikišo. Todėl galėjome ir savo leidiniais laisvai disponuoti.

Tokį pat metodą pasiūliau Šv. Kazimiero draugijos direktoriui Jonui Adomoniui ir "Žinijos" leidyklos vedėjui. Adomonis mano pasiūlymą su džiaugsmu sutiko, bet turėjo dar gauti draugijos valdybos aprobatą. Valdyba dar kreipėsi į arkivyskupą J. Skvirecką, bet jis nesutikęs. Taip ir liko nieko nepadaryta draugijos knygoms išgelbėti. Netrukus atėjo komisaras žydas A. Kleinas, perėmė visą draugijos turtą - spaustuvę ir knygynus, įstaigą pavadino nauju vardu "Raudonoji vėliava" ir buvusius draugijos leidinius su šluota iššlavė ir išgabeno į Petrašiūnus.

"Žinijos" leidyklos vedėjas gerai apsisuko, didelę dalį "įtartinų" leidinių išplatino, rodos, tokiu pat būdu kaip ir "Sakalas", kitus perėmė LTSR valstybinė leidykla.

1941 m. birželio 22 d. prasidėjo karas, vokiečiai, užėmę Lietuvą, žygiavo tolyn į Rusiją. Laikinosios Lietuvos valdžios buvau pakviestas Valstybinės leidyklos direktoriumi, bet netrukus iš Generalkomisariato atėjo vokiečių patikėtinis (Treuhender) H. Eisentrautas, ir turėjome vykdyti jo nurodymus. Apie vidurvasarį gavome knygų sąrašą ir valdžios įsakymą pagal jį atrinkti leidyklos sandėliuose bei knygynuose esančias knygas išgabenti į Petrašiūnų popieriaus fabriką. Į sąrašą pakliuvo tarybiniais metais išleistos knygos apie Klaipėdos kraštą ir vokiečius: I. Šeiniaus "Ziegfried Immerselbe atsijaunina", I. Simonaitytės Raštai, M. Urbšienės "Klaipėdos krašto paraštėje", "Klaipėdos krašto konvencija," P. Pakarklio "Mažoji Lietuva vokiečių mokslo šviesoje", to paties autoriaus "Vokiečiai apie Mažąją Lieutuvą", taip pat rašytojų P. Cvirkos, S. Neries, A. Venclovos, V. Montvilos, J. Janonio ir kitų kūriniai, žinoma, ir visa tarybinė paropagandinė literatūra.

Vėliau buvo užkliuvę ir K. Donelaičio "Metai". Kažkas iš Reichskomisariato teiravęsis Eisentrauto, kada "Metai" parašyti. Jam pasakiau, kad "Metai" parašyti prieš du šimtus metų, juose buvo rašoma ne apie vokiečius, bet apie vietinius būrus, be to, jie seniai išleisti ir vokiečių kalba. Po to pasiteiravimo daugiau "Metų" nekliudė.

Ir vėl susidare didžiulės stirtos knygų, skirtų sunakinimui. Gavęs minėtą sąrašą, paprašiau sandėlių vedėjus, kad visą grožinę ir "klaipėdiškę" literatūrą, anksčiau ir tarybiniais metais išleistą atrinktų atskirai. Savo rizika įsakiau sandėlių vedėjui visą atskirai atrinktą literatūrą nuvežti į atsarginį buvusio "Sakalo" sandėlį Nemuno gt. nr. 16. To sandėlio vedėju tuomet buvo "Sakalo" bendradarbis A. Jackevičius, vyras rimtas, galima buvo juo pasitikėti. Paprašiau jį, kad atvežtas knygas užkrautų kitomis knygomis ir niekam nerodytų. Taip ta literatūra ir išliko iki 1944 metų vasaros. Kai antrą kartą tarybų valdžia nacionalizavo "Sakalą", visos tos knygos atiteko LTSR Valstybinei leidyklai. Jų buvo daugiau kaip už 200,000 rublių, neskaitant klaipėdiškės literatūros. Kada sugrįžo K. Korsakas, P. Cvirka, J. Šimkus ir A. Venclova jiems nuvežiau po vieną egzempliorių visų tų išsaugotų grožinės literatūros knygų. J. Šimkus, sutikęs mane gatvėje Kaune, padėkojo už knygas ir jų išsaugojimą. Žadėjo parašyti apie tai "Tarybų Lietuvoje". Kartu su juo buvo ir P. Užkalnis, "Sakalo" leidyklai paskirtas komisaras iki antros nacionalizacijos. Jis mirktelėjo Šimkui ir pašnabždėjo, kad nerašytų. J. Šimkus vistiek parašė, tik mano pavardės nepaminėjo.

Su P. Užkalniu jau anksčiau turėjau mažų konfliktų. Jis vadovavo Valstybinei leidyklai 1944 m. spalio mėn. perimant "Sakalo" turtą. Tada "Sakalo" sandėlyje buvo apie 50 tomų spausdinamo popieriaus, maždaug tiek pat "Varpo" spaustuvėje buvo gero popieriaus, skirto Lietuviškajai Enciklopedijai, ne mažiau "Sakalo" popieriaus buvo ir "Šviesos" spaustuvėje spausdinamiems Maironio "Pavasario balsams" ir kitoms knygoms. Kai buvo paprašytas "Sakalo" nacionalizacijos aktas ir duotas man pasirašyti, pastebėjau, kad visas "Sakalo" popierius visai į aktą neįrašytas. Užkalnį paklausiau, kodėl popierius į aktą neįrašytas, jis pradėjo nervintis ir nieko neatsakė. Aš ir vėl paklausiau: o iš kur jis bus Valstybinei leidyklai užpajamuotas? Užkalnis atsakė: "Tai bus karo grobis". Žinojau gerai, kad už visą tą surašytą ir neįrašytą "Sakalo" turtą aš nė kapeikos negausiu, tik norėjau, kad viskas būtų formaliai padaryta ir aktą atsisakiau pasirašyti. Žinoma, tuo nieko nelaimėjau, gal tik pagreitinau sau areštą.

Vokiečiai, užėmę visą Pabaltijį ir žygiuodami toliau, tikėjosi čia pasilikti. Daugelis jau buvo įsigiję dvarus ir namus. Girdėjome, kad vienas aukštas Reicho pareigūnas visą savo mantą laivu pasiuntęs iš Berlyno į Rygą, o pats su šeima lėktuvu parskridęs. Baltijos jūroje laivas buvęs priešų paskandintas ir tas ponas likęs plikas kaip tilvikas. Vėliau spėjome, kad tai atsitiko Reichskomisariato Amt für Verlagswesen (Knygų leidimo žinyba) viršininkui dr. Steinartui. Kodėl taip spėjome, pažymėsiu vėliau.

Naujausių "Sakalo" leidinių likimas

Maironio "Pavasario balsai". 1940 m. pradžioje "Sakalo" leidykla susitarė su Maironio testamento vykdytoju prof. P. Penkausku išleisti naują "Pavasario balsų" leidimą (tai turėjo būti VII-tasis leidimas). Jį spaudai paruošė J. Ambrazevičius, dailininkas T. Kulakauskas. "Šviesos" spaustuvė atspaudė 5000 egz., bet nesuspėjo subrošiūruoti ir po birželio 15 d., turbūt komisaro A. Kleino įsakymu, visas tiražas buvo išgabentas į Petrašiūnų katilus. Mums nepasisekė gauti nė pavyzdinių egzempliorių. Tuo pačiu metu "Šviesos" spaustuvė buvo "apvalyta" ir nuo kitos nepageidaujamos literatūros.

1941 m. vokiečiams okupavus Lietuvą, netrukus Valstybinė leidykla gavo Generalkomisariato įsakymą, kad visi pradėti spausdinti ir paruošti leidiniai turi būti pateikti jų cenzūrai ir be jos leidimo neturime teisės nieko spausdinti. Ilgai netrukę, nusiuntėme nemažą sąrašą nebaigtų spausdinti ir paruoštų spaudai knygų, tarp kurių buvo ir Maironio "Pavasario balsai". Dėl jų leidimo neabejojome, todėl B. Brazdžionio iniciatyva iš pradžių atspausdinome tik 3000 egz. (VIII leidimas), tikėdamiesi, gavę leidimą, spausdinti didesnį skaičių. Bet be leidimo jų į apyvartą neleidome. Po kelių mėnesių atėjo atsakymas, kad "Pavasario balsų" neleidžiama spausdinti. O ką jau daryti su atspausdintais? Paprašiau knygrišyklos vedėją, kad juos laikinai paslėptų, kol ką nors sugalvosime. Taip ir padarė, sukrovė į kampą, uždengė įvairia makulatūra ir kitais leidiniais. Čia jie ir išgulėjo iki 1943 m. rudens, kol "Sakalas" surado progą juos išvaduoti. 1943 m. pavasarį vokiečiai leido atnaujinti "Sakalo" leidyklos darbą. Taip ir pradėjome. Žinoma, ir "Sakalui" teko atlikti visas vokiečių cenzūros procedūras, kurios darydavo nemaža vargo. Rodos, 1944 m. pradžioje A. Petreikis, Valstybinės leidyklos direktorius (aš jau buvau iš tos leidyklos išėjęs) man pasakė, kad Eisentrautas prašęs parūpinti dr. Steinartui paskolos 10,000 markių ir klausęs, ar tai negalėtų padaryti A. Kniūkšta. Mes tada ir spėjome, kad Baltijos jūroje nuskandintas laivas su kažkieno turtu buvo dr. Steinarto, dėl to jam ir paskola reikalinga. Taip pat supratome, kad tai bus ne paskola, bet kyšis už "Sakalui" duotą leidimą atnaujinti darbą. Pamąsčiau, kad nors "Sakalui" tai bus ir labai didelė našta, bet jei "paskolą" duosime, gal kai ką ir laimėsime. Kitą dieną Petreikiui pasakiau: "Gerai, mes duosime Steinartui ne 10,000 markių, bet 50,000 su sąlyga, kad gausime leidimą spausdinti "Pavasario balsų" 50,000 egz. ir "Ties grožio vertybėmis" 5000 egz., taip pat ir popieriaus šiems leidiniams. 10,000 markių mokėsime dabar, o kitas, išspausdinę visą tiražą". Apskaičiavau, kad "Pavasario balsų" kainą padidinsime po vieną markę ir tuo kompensuosime žadėtąją paskolos sumą. Neapsirikau - po kelių dienų Eisentrautas parvežė iš Rygos Steinarto leidimą leisti minėtus leidinius tokiu tiražu, kokio prašėme. Tuoj pat (didžiąją dalį pasiskolinęs) sudariau 10,000 markių ir per A. Petreikį įteikiau Eisentrautui. Tuo pačiu pretekstu "išvadavau" ir anksčiau išspausdintus "Pavasario balsų" 3000 egz., ir paslėptus "Šviesos" spaustuvėje. Sumokėjome spaudos išlaidas ir visą tiražą perėmėme "Sakalo" dispozicijon, nors buvo atspausdinta Valstybinės leidyklos vardu.

Kadangi "Šviesos" spaustuvei dėl vietos stokos sunku buvo iš karto susidoroti su visu leistu "Pavasario balsų" tiražu, nutarėme spausdinti tris kartus po 10,000 egz. Greit buvo atspausdinti pirmieji 10,000 (IX leidimas), kurie per kelias dienas knygynuose ištirpo (visas tiražas buvo paskirstytas pagal apskritis). 1944 m. pavasarį atspausdinome antrą 10,000, bet deja, spaustuvė brošiūruoti nespėjo. Artėjant frontui, visas spaustuvės darbas pakriko ir beveik sustojo. Taip ir gulėjo lankai nejudinti. Grįžus vėl tarybų valdžiai, visokiais būdais stengiausi gauti Glavlito leidimą, bet nieko nebuvo galima padaryti Pagaliau "Sakalą" vėl perėmė Valstybinė leidykla ir "Šviesos" spaustuvė gavo įsakymą visą "Pavasario balsų" tiražą išvežti kaip makulatūrą į Petrašiūnų popieriaus fabriką. Kartu buvo išvežta ir pradėta spausdinti kan. A. Sabaliausko maldaknygėlė "Viešpaties angelas". Tiesa, vėliau teko girdėti, kad spaustuvės darbininkai didelę dalį jų išsinešioję, įrišę ir išplatinę. Žinoma, iš visų spaustuvių buvo išvežti visi leidiniai, kuriems Glavlitas nedavė leidimo platinti. Apvalytas buvo ir "Sakalo" sandėlys, bet čia nedaug ką valytino rado, tik kun. K. Čibiro vadovėlio "Liturgika" buvome išspausdinę 10,000 egz., bet didesnė dalis jų jau buvo išplatinta. Kitų naikintinų knygų "Sakalo" sandėlyje buvo nedaug.

(Bus daugiau)

/ Šis straipsnis buvo patiektas "SIETYNO" žurnalo nr.II. Apie lietuviškųjų knygų naikinimą XX-jame amžiuje buvome girdeję tiktai nuotrupomis. Red./.

FILMŲ PASAULYJE

DAR APIE "NAKTIS BAIGIASI"

Trys lietuviai sovietų filme "Naktis baigiasi"

Algirdas Gustaitis

Iki Šiol į Vakarų pasaulį tik retkarčiais pakliūdavo sovietinių filmų, ir tai rodytų tiktai antraeiliuose kino teatruose ar uždaruose būreliuose, kaip kad universitetuose. Betgi 1989 metais sovietinį filmą, angliškai pavadintą "At the close of night" (Naktis baigiasi), platinimui paėmė didelė amerikiečių filmų kompanija "20-th Century Fox". Šį filmą rodys ne tiktai JAV-ėse, bet ir įvairiose užsienio valstybėse.

Kodėl padaryta tokia išimtis? Spėtina, norint pataikauti garsinamai Gorbačiovo "Persitvarkymo" linijai. Tolygiai, tikisi gauti platesnius galimybių laukus sovietinėje visuomenėje, kas įmanoma tiktai Maskvai sutikus.

Užsienio spaudai rodytoje to filmo premjeroje buvo nedaug užsienio korespondentų, rašančių filminėmis temomis, todėl ir apie tą filmą nebus daug straipsnių.

Mane nustebino programoje įrašytos trys lietuviškos pavardės: Nelė Klimienė - pagrindinė filmo aktorė, vaidinanti vokietaitę Erną. Remigijus Sabulis - sekantis pagrindinis aktorius, vaidina sovietų jūrininką Borščc. Donatas Banionis - sąraše irgi svarbus, penktas iš eilės, vaidina vokietį Eiman. Vėliau paaiškėjo, kad aktorių tarpe yra estas Heino Mandri, ir du latviai: Ilmar Burans ir Uldis Lileldidge. Gal ir daugiau pabaltiečių. Kodėl tokia pabaltiečių persvara? Spaudos konferencijoje filmo direktorius paaiškino, kad Baltijos žmonės yra skirtingi nuo rusų, artimesni vokiečiams, be to, jie gerai vaidybiškai paruošti, yra kultūringi, su jais malonu bendrai dirbti.

Ar tokius įvertinimus pasakė rusas? - Ne. To filmo direktorius yra armėnas Rodion Nahapetov. Jo tėvas dingo, jam esant dviejų metų. Kur, kaip tėvas dingo - jis nežino. Tai sakydamas nukreipė žvilgsnį tolumon, susimąstė. Žinant sovietinį siautėjimą, galima pasakyti, kas iš gyvųjų tarpo išplėšė jo tėvą.

Filmo eiga

Birželio mėnesio naktis jūroje, gal Šiaurės jūroje. Vokiečių keleivinis laivas pilnas turistų. Užia pramogautojai, šoka, groja linksma muzika. Gražioji vokietaitė Erna sakosi pavargusi, paima migdomų tablečių, atsigula savo kajutėje, giliai užmiega.

Netoliese plaukia sovietų laivas, jūrininkai lošia šachmatais, stumdosi, vaikštinėja ant rankų.

Vokiečių laive kažkas užsidega mašinų skyriuje. Šaukiasi rusų laivo pagalbos. Keleiviai perkeliami iš vokiečių laivo į rusų laivą. Paskutiniu momentu pastebi, kad nėra Ernos. Jis pasiliko mieganti. Sovietų jūrininkas Borščc įlenda iš lauko pro kajutės langą, išgelbsti gražuolę, nors jis pats apdega ir sunkiai suserga.

Tuo laiku pranešama, kad Vokietija paskelbė karą Sovietų Sąjungai. Taip visi išgelbėtieji keleiviai tampa rusų belaisviais. Būrelis išgelbėtų vokiečių buvo ginkluoti naciai, kurie staiga nugali rusų laivo karininkus, perima laivo vadovavimą, nuplaukia į Hamburgą. Dabar visi rusai tampa karo belaisviais.

Erna savo keliu rūpinasi ją išgelbėjusiu sovietų jūrininku Borščiu, kuris praradęs atmintį. Jam duoda vokišką vardą, pavardę, ir taip jį išgelbsti.

Po daugelio metų, jūroje, Sovietų laivas prašo vokiečių laivo pagalbos. Abiejų laivų kapitonai kalbasi, vodką geria kaip vandenį. Numanu, kad jie yra vaikai anksčiau vykusios dramos tarp sovietų ir vokiečių laivų.

Filmas įdomus. Scenarijų parašė Oleg Rudnev ir Igor Talankin. Filmavo Vladimir Ševtsik.

Sovietams nuolat stengiantis rodyti savo humaniškumą šis filmas kaip tik tempia tokios vertės tęstinumą: štai, matote, kokie sovietai geri, kaip jie nesuprantami, būkime draugai, užsigerkime vodka, ištieskime vieni kitiems rankas! Juo labiau, kad filmas beveik ištisai įkalbėtas vokiškai, duodami vertimai angliškai. Skamba gera vokiška muzika, ištaigingi vokiečių namų įrengimai... Kokia apgaulė, kai rusai neapkečia vokiečių!

Garsinimų lapelyje net parašyta, kad vokiečių kunigas suteikęs sovietams trijų šimtų tūkstančių rusų belaisvių sąrašą, kurie norėtų grįžti į Sov. Sąjungą. Koksai įžūlus melas, kai rusai (sovietai) šimtus tūkstančių vokiečių karo belaisvių negrąžino, juos išmarino ar paliko vergauti druskos, vario kasyklose.

Vietomis filminė eiga pasimeta. Filmuota Sevastopolyje, Odesoje, Rytų Vokietijoje ir Hamburge. Filme pajuokiami lenkai. Lietuvių nemini.

IŠ PADANGĖS MIELOS

(IŠ SPAUDOS OKUPUOTOJE LIETUVOJE IR IŠEIVIJOJE)

TAUTA YRA TADA ŽUVUSI, KAI JI PATI SAVĘS IŠSIŽADA. JOKIOS KITOS PAJĖGOS JOS SUŽLUGDYTI NEGALI
Dr. Gv. Valančius

VILNIAUS UNIVERSITETAS:

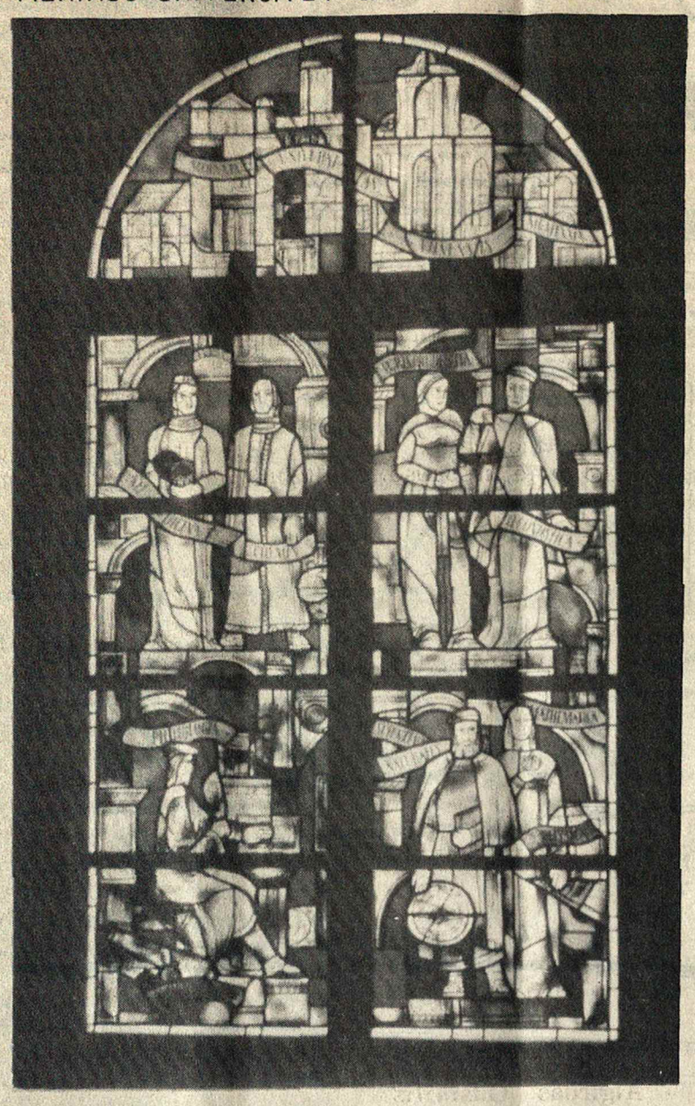

Vienas iš Universiteto senųjų rūmų langų. Vitražas sukurtas dail. A. Surgailio, pavadintas "Universiteto fakultetai."

Universiteto Aula su vargonais – reprezentuoja lietuviškąjį klasicizmą. Čia vyksta svarbiausieji Universiteto posėdžiai. Šioje salėje randasi 16–kos profesorių biustai.
Abi nuot. Juozo Polio.

"KANKLIŲ" DRAUGIJA

Suvažiavę į Vilnių liaudies muzikos specialistai įkūrė "KANKLIŲ" DRAUGIJĄ. Jos tikslas skatinti kompozitorius rašyti muziką lietuvių liaudies instrumentams, propaguoti šią muziką Vaikų Darželiuose ir mokyklose. Draugijos pirmininku išrinktas Alfonsas Vidugiris.

TIRS IGNALINĄ

Po didelių pastangų pavyko gauti SSSR vyriausybės sutikimą leisti patikrinti Ignalinos atominės jėgainės saugumą Tarptautinei Atominės Energijos Agentūrai.

Specialistai atvyks į Ignaliną š.m.liepos mėn. 4 d., o vėliau atvyks pagrindinė grupė, kuri dirbs apie 3 savaites.

SUSITIKIMAS SU DVASININKAIS

Š.m. kovo mėn.20 d. Vilniuje Ministrų Tarybos rūmuose įvyko susitikimas su aukštaisiais Lietuvos dvasininkais. Iš valdžios pusės dalyvavo Alg.Brazauskas, V.Astrauskas, V.Sakalauskas ir kt. Iš dvasiškijos pusės - kardinolas V.Sladkevičius ir vyskupai, stačiatikių ir evangelikų liuteronų vyskupai.

Ministrų Tarybos p-kas V.Sakalauskas pasveikino dvasiškius, išvardindamas ir jų titulus ir palinkėjo sveikatos bei sėkmės pastoracinėje veikloje.

Kardinolas V.Sladkevičius padėkojo už sveikinimus ir pasidžiaugė žymiai pasikeitusia nuotaika dvasiškijos atžvilgiu.

Pokalbyje buvo išreikšti pageidavimai dėl vienuolynų, kunigų seminarijos ir kitų patalpų paskirties, remonto, leidybos reikalų ir ypatingai dėl popieriaus trūkumo. /Čia gal tik reikėtų Kremliui priminti, kiek mūsų tautiečių paklojo kaulus, bekirsdami Sibire medžius.Popiermalkes tikrai užsidirbo šiai ir ateinančioms lietuvių kartoms.Ar tai nebūtų logiška kompensacija? Red./.

Buvo pažadėta sudaryti galimybes dvasininkams vykti į užsienį studijų pagilinimui ir pasikviesti aukščiausių kvalifikacijų teologijos dėstytojų. Kalbėta taip pat apie tikybos dėstymo nedraudimą.

• Režisorius JONAS JURAŠAS po 14 metų ir 4 mėnesių, praleistų emigracijoje, su savo žmona Aušra lankėsi Lietuvoje. Tuo metu vyko K.Sajos pjesės "Šventežeris" 600-tasis spektaklis. Jis režisuotas J.Jurašo.

Režisorius buvo engiamas nes statė "ne tuos" veikalus, kurių reikalavo valdžia. 1972 m. už nepaklusnumą buvo atleistas iš Kauno Dramos Teatro vyriausiojo režisoriaus pareigų. Nors "Šventežeris" buvo ir toliau statomas, bet programose ir skelbimuose nebespausdino režisoriaus pavardės...

LIETUVOS LAIKRODŽIAI PAGAL SAULĘ

Nuo š.m.kovo mėn.26 d. Sovietų Sąjungoje įvedus vasaros laiką, t.y.pasukus laikrodžius 1 valandą pirmyn, Lietuvoje ir kitose Baltijos valstybėse laikrodžiai nebuvo pasukti. Nuo dabar žiemą ir vasarą Lietuvos laikas bus pagal saulę, taigi atsiliks nuo Maskvos 1 valandą. Taigi, vienybėje su gamta.

NAMŲ APYVOKAI:

* Jeigu prie jūsų stiklinių kepimo indų pridegė riebalai, apipurkškite juos su krosniai valyti preparatu ir po ½ valandos galėsite viską lengvai nuplauti.

* Nuo daugumos langų užuolaidų ir uždangalų galite nuimti dulkes, įdėjus jas į džiovintuvą kelioms minutėms, įjungus "air" mygtuką.

* Ant dažų skardinėlių išilgai užmovus guminę juostelę, ant jos galima patogiai nubraukti teptuką ir visi nulašantys dažai atsiduris, kur jie priklauso - skardinės viduje.

* Keliaujant automobiliu, pakabinkite plastikinius nuo batų maišus ant priekinių sėdynių nugarų. Į juos vaikai galės susikrauti savo žaislus, pieštukus, knygeles.

KMYNAI

Kmynai priklauso morkinių daržovių grupei ir yra kultivuojami šimtmečiais, pradedant romėnų laikais. Ši kvapni prieskonių žolelė praplito į Šiaurės ir į Centrinę Europą.

Rytų europiečiai naudoja džiovintas kmynų sėklas kaip prieskonį raugintiems kopūstams ir mėsos šutiniams arba kai kuriems sūriams. Britai mėgsta pridėti kmynų į bulves arba į kai kurias duonos rūšis.

Kmynų sėklų randame ir gėrimuose - "Kuemmel", "šnapse" ir "akvavite". Norvegijos ir Švedijos kaimuose randasi kmynų juodoje duonoje, o vengrai prideda jų į guliašą. Kai kur kmynų šaknys yra žieminė daržovė, kuri verdama ir vartojama kaip petražolių šaknys.

Kmynai tinka vartoti su kiaušiniais, kopūstais, sūriais, žirniais, bastučiais, bulvėmis, griežčiais.

Kaip ir daugelis prieskoninių ir kvapiųjų žolelių, kmynai pasidaro kartūs, jeigu per ilgai verdami. Taigi, juos reikia pridėti prie maisto tik paskutinėmis 15 virimo minutėmis.

Kmynų sėklos ir aliejus vartojamas vaistams.

Ž.

KRENI VEIDRODŽIAI

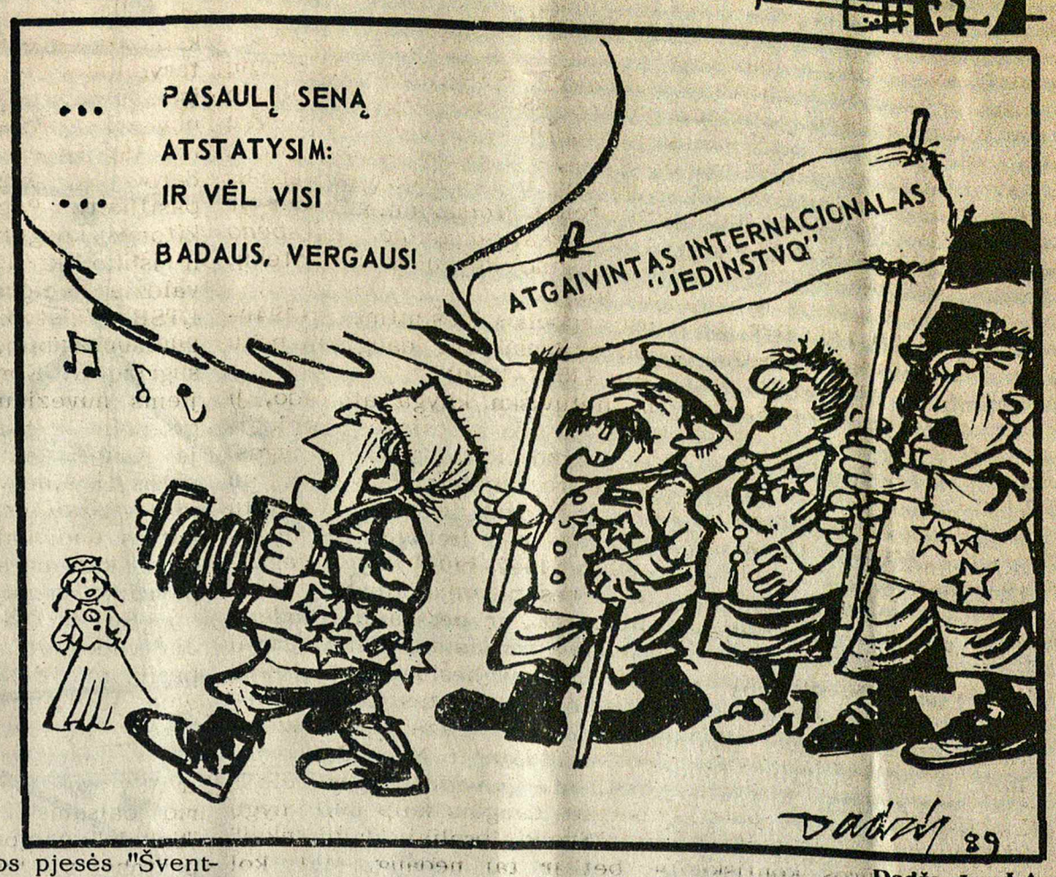

Dadža zīm. LA

• Keletas tarptautinio masto verslininkų susirinko į konferenciją, kuri buvo pravedama ištaigingame krūzeryje- laive. Kai ištiko nelaimė ir laivas pradėjo skęsti, kapitonas paliepė pirmajam pavaduotojui įsakyti visiems užsidėti gelbėjimosi juostas ir šokti iš laivo.

Po poros minučių atskubėjęs pavaduotojas pranešė kapitonui:

- Tie tipai nešoka į vandenį!

- Perimk vairą, aš juos patvarkysiu!, - šūktelėjo kapitonas.

Tuoj sugrįžęs, pasakė, kad jau visi vandenyje.

- Kaip Tamsta tai padarei? - nustebo pavaduotojas.

- Psichologiškai: britui pasakiau, kad šokti šiuo metu į vandenį būtų sportiška, ir jis tuoj iššoko. Prancūzui - kad tai dabar labai madinga, vokiečiui - kad toks įsakymas, italui - kad draudžiama ir rusui - kad tai revoliucinga.

- Na, o ką sakėt amerikiečiui?

- Jokios problemos. Pasakiau, kad jis apdraustas.

• Klausimas: "Ką reikia daryti, kad būtų gražios, baltos rankos?

Atsakymas: Nieko.

APIE LAIKĄ:

• "Gyvenimas yra per trumpas, kad gaišintume laiką besiskųsdami dėl jo trumpumo".

• "Ypač stipriai pajuntame, koks yra brangus laikas, kai gauname automobilio sustojimo aikštės sąskaitą".

KANADOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ

BE AUKŲ NEBUS DARBŲ!

NORINČIŲ DIRBTI YRA, BET ŠVIETIMAS, KULTŪRINĖ BEI POLITINĖ VEIKLA IR VISI KLB DABAI NEĮMANOMI BE JŪSŲ AUKŲ.

Paremkite KLB Krašto valdybos visuomeninę-politinę veiklą.

Aukas siųsti ir čekius rašyti :

KLB Krašto valdyba,
1011 College St.,
Toronto, Ont., M6H 1A8

Pakvitavimai bus išduodami paaukojusiems $20.- ar daugiau metų bėgyje.

Kanados Lietuvių Bendruomenės Krašto valdybos veiklai paremti siunčiu ----------

Vardas, pavardė----------

Adresas ----------

A.A. CENTRINĖS:
Montreal: 376-9230
Ottawa: 523-9977
Toronto: 489-3693
Hamilton: 522-8392

London: 438-1122
Windsor: 252-3842
Calgary: 287-2712
Winnipeg: 233-3501
Sudbury: 674-6217

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS.
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ!

Ateik į lietuvių A.A.(Alcoholic Anonymous) grupės susirinkimą. Susirenkame kiekvieną trečiadienį, 7722 George St. La Salle, Que. 8 val. vakare.

ARBA SKAMBINK MUMS:

Juozui S.: 631-6834 (namų); Henrikui N.: 366-7770
Dainiui L.: 768-9606; Jonui R.: 337-8637

KALBĖKIME SU SAVO VAIKAIS IR VAIKAIČIAIS VIENA GRAŽIAUSIŲ IR SENIAUSIŲ KALBŲ – LIETUVIŠKAI!

CFMB LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA

RADIO 1410 MONTREAL
KIEKVIENĄ ANTRADIENĮ NUO 11:30– 12 val. nakties
Programos vedėjas : LIUDAS STANKEVIČIUS
1053 Albanel Cr. Duvernay, Laval, P.Q. H7G 4K7
Tel.: 669-8834

1989 metų EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ
Iš Montrealio,
Nuo GEGUŽĖS 12 d. iki GEGUŽĖS 26 d. - $1999.
Nuo BIRŽELIO 30 d. iki LIEPOS 14 d. - $ 2199.
Sudarau iškvietimo dokumentus viešnagei į Kanadą bei Lietuvą.
Dėl smulkesnių informacijų kreiptis
į: L. Stankevičių, 1053 Cr. Albanel,
Duvernay, Laval, Qué. Canada. H7G 4K7.
Tel.: (514)-669-8834.

toronto

Lietuvių Namų Žinios

• Sekmadienio popietėje dalyvavo 320 žmonių. Svečių knygoje pasirašė 2 iš Kauno,po 1 iš Klaipėdos ir Vilniaus, 2 iš Šiaulių, Alg.Bielskus iš Cleveland'o, iš Chicagos- Jonas Z.Augustinavičius, Jonas Variakojis, ir iš Sault Ste.Marie Kazimieras Slyvys.

• LIETUVIŲ NAMŲ Seklyčiai reikalingi eksponatai. Skambinti LN vedėjui **tel: 532-3311.**

• LN Moterų Būrelio narių informacinis susirinkimas įvyks **gegužės mėn.7 d., sekmadienį, 12:30 v.p.p. LN Seklyčioje.**

Visos narės kviečiamos kuo skaitlingiau dalyvauti.

• **Lietuvių Slaugos Namams aukojo: $ 20,- a.a. Marijos Šenferienės atminimui.** Iš viso statybos fonde yra **123,834.36.** Aukos primamos PARAMOJE sąsk. **8711,** PRISIKELIMO PARAPIJOS KOOPERATYVE sąsk.**155332.17** ir TALKOJE sąsk. **4259.**

• Balandžio 22-23 d.d. LN Karaliaus Mindaugo menėje įvyko Toronto Lietuvių Filatelistų D-jos IX-toji Pašto Ženklų paroda. Jos tikslas buvo atžymėti **dr.Vinco Kudirkos VARPO šimtmetį.**

Parodoje buvo ištatyta 120 pašto ženklų ir pinigų rėmų. Dalyvavo filatelistai iš New York'o, Chicagos, Philadelphijos ir Toronto. Ta proga Draugija išleido leidinį LITPEX IX, kuriame atspausdinti ir Kanados ministerio p-ko, Hon.Brian Mulroney, Ontario premjero Hon.David Peterson'o, Toronto mero Arthur C.Eggleton'o, Lietuvos Generalinio Konsulo dr.Jono Žmuidzino ir KLB Krašto Valdybos p-ko Vytauto Biretos sveikinimai.

Parodą aplankė daugiau kaip 300 žmonių. Toronto filatelistai atliko milžinišką kultūrinį-tautinį darbą, garsindami lietuvių vardą Kanadoje ir Amerikoje.

Toronto Lietuvių Filatelistų Draugijos valdybą sudaro: pirm.- Povilas Barbatavičius, vicep. Vladas Stabačinskas-Stabas, sekr.- Edvardas Macijauskas, ižd.- Balys Trinka, nariai- Kazimieras Kaminskas, Antanas Laurinaitis ir Antanas Supronas. Revizijos komisija: Jonas Baltakys ir Antanas Dilkus. LITPEX IX parodos rengimo komiteto pirmininkas - Vladas Stabačinskas-Stabas.

XXXII-ųjų KANADOS LIETUVIŲ DIENŲ PROGRAMŲ VIETOVIŲ ŽEMĖLAPIS:

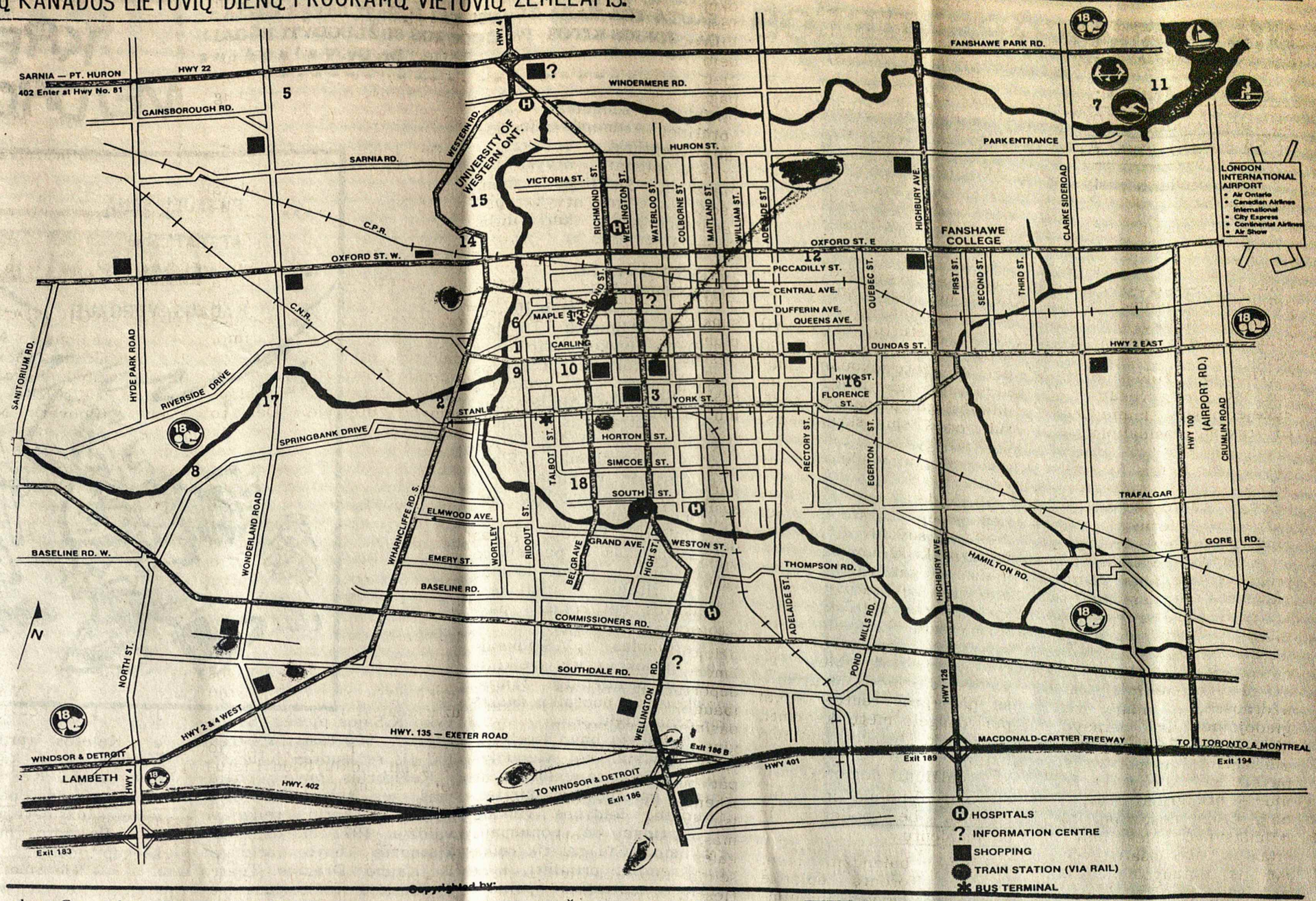

1. Saunders Secondary School -941 Viscount
2. Hellenic Community eCenter 179 Southdale Rd.W.
3. St.Peter's Basilica 196 Dufferin
4. Redeemer Lutheran Church 1 Frank Place
5. Ramada Inn 817 Exeter Rd. 519-681-4900
6. Comfort Inn 800 Exeter Rd. 519-681- 1200
7.8.9. Radisson Hotel London Centre 300 King Str., 519-439-1661
Briarwood Inn 299 King Str., 1-800-265-1234
Sheraton Armouries Hotel, London 325 Dundas Str., 1-800-387-5353.

london, ont.

MAŽAME LONDONE – DIDELI RENGINIAI

Dideli renginiai paprastai būna didžiosiose apylinkėse ir, atrodo, kad mažosioms jie yra neįmanomi. Tačiau būna išimčių: pareina nuo to, kaip susidėsto to meto palankios ar nepalankios aplinkybės, o svarbiausia, ... kokio pajėgumo ir ryžto ir ko siekią žmonės tuo metu yra prie vairo. Net ir vienas didelių užsimojimų žmogus daro labai didelį skirtumą. Šioje srityje Londonas turi gana gerą vardą. Dabar jis rengia didįjį mūsų renginį - KANADOS LIETUVIŲ DIENAS, berods, jau ketvirtą kartą ir jos visada būdavo labai pasisekusios. Reikia manyti, kad ir šį kartą ne kitaip atsitiks. Jų koncerto programoje - 7 chorai ir 3 tautinių šokių ansambliai, Katalikų ir evangelikų pamaldos, vakarienė su svečiu iš Lietuvos, didysis pokylis (balius) su dideliu skaičiumi gražaus jaunimo, įdomus Kanados lietuvių vyrų B klasės krepšinio komandų turnyras su jaunių rungtynių priedu, organizuojamas Liet. klubo "Tauro", o taip pat golfo varžybos ir kiti nuotaiką pataisą "priedai". Visa tai įvyks **Londone, Ont., š.m. gegužės 20-21 d.d., ilgąjį Viktorijos savaitgalį.** Tą renginį organizuoja sumaniojo **P. Kuro vadovaujama K.L.B. Londono apylinkės valdyba, kurią sudaro: P. Kuras, E. Iškauskas, M. Chainauskas, R. Vilembrektas** ir **A. Petrašiūnas.** Jiems nuoširdžiai talkina muz. **R. Vilienė-Abromaitytė, R. Kurienė-Lukoševičiūtė** ir kiti.

Antras, irgi neeilinis renginys įvyks s.m. **rugsėjo 10 d.** Tai ... numatomi labai iškilmingai švęsti **Šiluvos atlaidai** ir **Šiluvos Marijos parapijos dvidešimtpenkmetis** su geriausių Kanados lietuvių menininkų koncertine programa, iškilmingomis pamaldomis, dalyvaujant ir kitų parapijų kunigams, vaišėmis ir t.t. Šio renginio asmuo prie vairo yra energingasis klebonas **I. Mikalauskas,** OFM. Jam padeda parapijos taryba ir kiti. Abiem renginiams londoniškiai tikisi labai daug svečių.

D. E.

Mūsų veikėjų padidėjusi šeimynėlė: Paulius Kuras, KLB Londono apylinkės pirmininkas, vadovaująs didžiajam mūsų renginiui – Kanados Lietuvių Dienoms; Rasa Kurienė–Lukoševičiūtė– Kanados Liet. Bendruomenės Kultūros komisijos pirmininkė ir jų jaunimas.

PARAMA LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

MOKA:		IMA:	
9¼% už 90 dienų term.indėlius		už asmenines paskolas nuo	13%
9¼% už 6 mėn.term.indėlius		už nekilnojamo turto paskolas (mortgages):	
10 % už 1 m. term. indėlius		su nekeičiamu nuošimčiu	
10 % už 2 m. term. indėlius		1 metų	13¼%
10 % už 3 m. term. indėlius		2 metų	13%
10 % už 1 m. GIC mėn. palūk.		3 metų	13%
11½ % už 1 m. GIC invest. pažym.		(fixed rate)	
11 % už 2 m. GIC invest. pažym.		su keičiamu nuošimčiu	
11 % už 3 m. GIC invest. pažym.		1, 2 ar 3 metų	11½%
8¾% už RRSP ir RRIF ind. (variable rate		(variable rate)	
11½ % už RRSP ir RRIF 1 m. term. ind			
11 % už RRSP ir RRIF 2 m. term. ind			
11 % už RRSP ir RRIF 3 m. term. ind			
8¾% už namų planą - OHOSP (v.r.)			
8 % už taupymo sąskaitą			
9 % kasd. pal. sąsk. virš 10.000			
6½% už kasd. pal. čekių sąsk.			

AKTYVAI VIRŠ 72 MILIJONŲ DOLERIŲ

Asmenines paskolas duodame iki $65,000 ir morgičius iki 75% įkainoto turto. Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet nedaugiau $2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki $15,000 Nemokamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Gaunama pinigines perlaidos, kelionės čekiai (American Express). Kitos paskolos (Line of Credit) ir antrieji morgičiai.

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 8 v. vakaro; šeštadieniais – nuo 9 v. ryto iki 1 v. po pietų (liepos ir rugpjūčio mėnesiais šeštadieniais uždaryta).

BŪSTINĖ: Lietuvių Namai — 1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6 Telefonas: (416) 532-1149

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St., Toronto, Ontario M6H 1A8

Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414

KASOS VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais – nuo 9.30 v. ryto iki 8.00 v.v.; šeštadieniais – nuo 9.00 v. ryto iki 1.00 p.p.; sekmadieniais nuo 9.00 v. ryto iki 12.30 v.p.p. SKYRIUS ANAPILYJE: Sekmadieniais nuo 9.30 v. ryto iki 1.00 v.p.p.

MOKA UŽ:		IMA UŽ:	
90-179 d. term. ind.	9¼%	Asmenines paskolas nuo	13 %
180-185 d. term. ind.	9¼%	Sutarties paskolas nuo	13 %
1 metų term. indėlius	10 %	Nekiln. turto paskolas:	
2 metų term. indėlius	10 %	Su nekeičiamu nuosimčiu	
3 metų term. indėlius	10 %	1 metų	13¼%
1 metų GIC-met. palūk. ..	11¾%	2 metų	13 %
2 metų GIC-met. palūk. ..	11 %	3 metų	13 %
3 metų GIC-met. palūk. ..	11 %	Su keičiamu nuošimčiu	
1 metų GIC-mėn. palūk. ...	10 %	1, 2 ir 3 metų	11½%
RRSP, RRIF ir OHOSP	8¾%		
RRSP ir RRIF-1 m. term. ind.	11¾%		
RRSP ir RRIF-2 m. term. ind.	11 %		
RRSP ir RRIF-3 m. term. ind.	11 %		
Specialią taup. s-tą	8 %		
Taupomąją sąskaitą	8 %		
Kasd. pal. taupymo sąsk ...	9 %		
Kasd. pal.čekių sąsk.iki ...	5¾%		

Draudžiame asmenines ir sutarties paskolas iki $15,000 ir narių gyvybę iki $2,000 už santaupas laikomas šėrų, čekių ir taupymo sąskaitose.

Duodame asmenines paskolas iki $50,000 ir morgičius iki 75% įkainoto turto vertės. Parduodame pinigines perlaidas (money orders) ir kelionių čekius (traveler's cheques). Neimame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.

AKTYVAI virš 41 milijonų dolerių

Mūsų tikslas – ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

PATARNAVIMAS – GREITAS IR TIKSLUS !

533-1121 (416) 822-8480

* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS * * GYVYBĖS * KOMERCINĖ *

DRAUDA-INSURANCE

WALTER DAUGINIS, Insurance Broker Ltd.
1613 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A6

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ !

ATEIK Į LIETUVIŲ A.A. (Alcoholics Anonymous) GRUPĖS SUSIRINKIMĄ. SUSIRENKAME KIEKVIENĄ PENKTADIENĮ IŠGANYTOJO PARAPIJOS SALĖJE. (Skersai gatves nuo pensininkų rūmų, 1610 Bloor St. West, kampas Indian Rd.) 7:30 val. v.

SKAMBINKITE Tel.: 487-5591

toronto

"LIETUVA ŠIANDIEN: DEMOKRATIJOS PROCESAS IR SĄJŪDZIO VEIKLA"

/Lino Medelio paskaitos apybraižos/

G.Adomaitienė

Praeitą rudenį, kai pasklido gandai apie neįtikėtinus įvykius Lietuvoje, daugelis mūsų gavome linksmų laiškų iš giminių ar draugų. Štai ką rašė vienas brolis sesei:

"...Didelio džiaugsmo dienas mes pergyvename Tėvynėje. Taja laime noriu su tavim pasidalinti. Gal jūs ten dar ir nežinot, kiek daug laisvių mums duota: neveš daugiau į Sibirą, tautos valstybinė kalba bus lietuviška, grąžinta tautinės emblemos ir visur plevėsuoja mūsų trispalvė, giedamas himnas. Jaunimas net ant dviračių prisitaisę vėliavą(trispalvę mūsų). Visur dainuojama lietuviškos, patriotinės dainos. Raseinių bažnyčioje skamba varpai (ir tie buvo uždrausti), o viduje, vakar giedojome ir dainavome Maironio kūrybą, sakėme eilėraščius, vis patriotinius beveik per dieną. O žmonių - prisigrūdo tiek, kad bažnyčioje nesutilpo. Koks džiaugsmas! Negalima su silaikyti nuo ašarų, verkėme iš džiaugsmo. Kažin, ar visada taip bus??".

Pirmaisiais "Perestroikos" mėnesiais ir mes, išeivijoje, netikėjome, kad ilgai truks tokios lengvatos, duotos po 40 metų vergijos, mus ir, kas svarbiausia - mūsų tautiečius Lietuvoje džiugins.

Šių metų pradžioje ir Persitvarkymo liudininkai su tikromis žiniomis pradėjo atvykti iš Tėvynės ir gyvu žodžiu bei skaidrėmis perdavė mums savo pergyvenimus bei tautos nuotaikas šiame laikotarpyje. Tokių svečių iš Lietuvos į Torontą-Kanadą jau yra bent pustuzinis apsilankę ir kalbėję apie tautos atgimimą. Tada jau torontiečiai visi įtikėjo tuo, kas Tėvynėje vyko. Laukėme ir blogų žinių, nes lietuviai, iškalėję 15 ar 25 metus(ir likę gyvi) arba ir tie, kurie gyveno per 40 metų okupanto nuniokotoje tėvynėje, pilni baimės, galėjo pabusti keršytui prieš jų skriaudėjus, dar tebegyvus ir tebesėdinčius patogiai valdžios viršūnėse.

Pasirodė, kad lietuvis nepuoselėja kerštо širdyje, moka jį suvaldyti, gal remiantis krikščionybės dėsniais, o gal tame skausmingame laikotarpyje lietuvis tapo kultūringesniu, atsargesniu žmogumi už kitus, be abejo ir už savo "didįjį priešą". Mes tuo galime didžiuotis, kad mūsų pavergtos tautos vaikai per daugelį metų kankinti, neprarado lygsvaros. Buvo džiugu matyti filmoje, kai didžiųjų demonstracijų dienomis Vilniuje ir kitur, apsieita be policijos ir be incidentų.

Neseniai, balandžio mėn. 16 d., Torontą aplankė dar vienas gyvas liudininkas tų neeilinių įvykių Lietuvoje, su paskaita. Jis - Linas Medelis - yra vienas iš Sąjūdžio veikėjų ir laikraščio "Atgimimas" antrasis redaktorius. Jam neteko gyventi nepriklausomoje Lietuvoje, nes gimęs okupacijos laikais. Iš profesijos - žurnalistas, baigęs Vilniaus Universitetą, pradėjo reikštis spaudoje. Tačiau greitai patyrė, kad pagal okupanto nustatytą liniją negalima laisvai galvoti ar išsireikšti. Nebūdamas partiečiu, negalėjęs prie jų spaudos prisitaikyti, metė žurnalistiką. Jautė, kad čia kelias jam uždarytas ir karjeros nepadarys. Išvengti negarbingos bedarbio padėties, Linas pasirinko miško darbą - rinko medžių sakus. Nors kirvis sunkesnis už rašomąją plunksną, bet miške- siela laisvesnė.

Matyt Linas jau buvo susipažinęs iš slaptų šaltinių su mūsų tėvynės praeities istorija, kuri buvo taip giliai paslėpta nuo mokinių ir pajuto savyje patriotizmą, nes, Sąjūdžiui susitvėrus, tapo aktyviu jo nariu. Netrukus Linas dalyvavo Sąjūdžio suvažiavime, kaip delegatas, ir tapo jo signitorius.

Tiek teko sužinoti apie prelegentą. Paskaitos pradžioje jis paaiškino, kaip žmonės Stalino baisiųjų deportacijų laikais buvo įbauginti ir beviltiškai pasimetę, nežinodami, kaip gintis. Ta baimė ir toliau juos lydėjo. Jo tėvas taip pat buvo vienas iš tų. Neiškentęs spaudimo, sumanė įsirašyti į Partiją, tikėdamas, kad tik tokiu būdu galės išgelbėti save ir savo šeimą nuo kalėjimo, tremties ir kitų represijų. Bet tuojau įsitikino, kad klydo, nes ir čia nebuvo garantuota apsauga.

Stalino žiaurusis laikotarpis dar nesibaigė su jo mirtimi. Prelegentas aiškino, kad ir Brežnev'o epochoje padėtis nepagerėjo. Tuo laiku ekonomija ir visas pragyvenimas smuko vis žemyn, ir Sovietų Sąjunga beveik priėjo prie akligatvio. Tremimai sumažėjo, bet neužsibaigė melas ir "smegenų plovimas". Gyventojų siaubas tebesitęsė. Kasdien buvo kalama visiems galvon (ypatingai mokyklose), kad gyvenimas Sovietų Sąjungoje komunistų partijos idealiai sukurtas, yra gražus, pavyzdingas, nuolat progresuojantis ir visų ateitis šviesi. / Teko skaityti Vaikų Darželyje dainuojamų dainų tekstus ta tema. G.A.). Tikino gyventojus, kad valdžia - pati demokratiškiausia pasaulyje ir saugumas garantuotas visiems Sovietų Sąjungoje. Aišku, kad dalis jaunimo tom nesąmonėm patikėjo.

Apie tą "idealią demokratiją" prelegentas daugiau neaiškino, nes jam žinoma, kad klausytojai yra daug apie tai girdėję.

Jis kalbėjo apie Sąjūdžio struktūrą. Tai nėra (sako L.M.) kokia uždara organizacija. Ją būtų galima ta prasme palyginti su bažnyčia, į kurią galima įeiti ir išeiti bet kada, jei nepatinka. Yra siūlyta sudaryti registruotų narių organizaciją, bet neradus tam daugelio pritarimo, paliktos atviros durys visiems. Viena sąlyga - turi tikėti į Lietuvos nepriklausomybę ateityje. Dėl to Sąjūdžiui priklauso ne tik buvę kaliniai ir tremtiniai (kurie išlikę gyvi), bet ir vietiniai Lietuvos mažumų gyventojai, taip pat ir partiečiai (komunistai lietuviai). Toleruojamos visokios religijos. Sąjūdžio atstovų tarpe yra ir kunigų, ir ateistų bei kitokių. Kol kas neblogai visi sutaria, bet gali atsirasti ir nesusipratimų. Kol kas, tiktai atėjūnai rusai ir Lietuvos lenkai yra kenkėjai kovoje už išsilaisvinimą.

Linas Medelis pats stebisi, kaip ir mes, užjūrio lietuviai, kokiu būdu Lietuvoje, supančiotoje vergijos retežiais, jaunos kartos žmonės išliko patriotais? Jie apie tautos praeitį girdėjo iš tėvų, kartais surasdavo slaptų knygų. Nuostabu, kad už bet kokį patriotinį ženklą ar žodį grėsė kalėjimas ar tremtis, o vis dėlto, tėvams ir jų vaikams pavyko išsaugoti tėvynės meilę.

Sąjūdžio finansainė padetis - liūdna, pagal Lino žinias. Anksčiau buvę įšaldyti fondai jau sugrąžinti. Bendrai - veikiama daugiausiai tik iš gaunamų aukų. Čia niekada nebus perdaug lėšų Sąjūdžio užsibrėžtiems tikslams įvykdyti.

Po paskaitos buvo palikta dar visa valanda laiko klausimams. O jų buvo daug. / bus daugiau /

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje

– įsikūręs *nuosavuose namuose* –

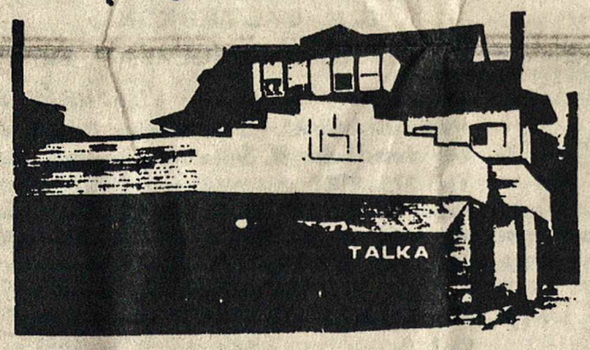

HAMILTONO LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS "TALKA"

830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6

Tel. 544-7125

AKTYVAI PER 29 MILIJONUS DOLERIŲ

MOKAME UŽ:		IMAME UŽ:	
kasd. čekių sąsk. iki	5.5%	asmenines paskolas	15.5%
santaupas	7.5%	neklin. turto pask. 1 m.	11.35%
kasd.pal.taupymo s-tą ..	7%	neklin. turto pask. 3 m.	14%
90 dienų indėlius	9.75%	*Nemokamas čekių ir sąskaitų apmokėjimo patarnavimas.*	
1 m. term. indėlius	11.5%		
1 m. term. ind.mėn.pal.	11%	*Nemokama narių gyvybės drauda pagal santaupų dydį iki $2.000.*	
3 m. term. indėlius	11%		
RRSP ir RRIF (pensijos)	8.5%	*ir asmeninių paskolų drauda iki $25.000.*	
RRSP ir RRIF 1 m.	11.5%		
RRSP ind. 3 m.	11%		

DARBO VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais – nuo 10 val. r. iki 5 val. p.p.; trečiadieniais – nuo 10 val. r. iki 1 v. p.p.; penktadieniais – nuo 10 val. r. iki 7 val. v.; šeštadieniais – nuo 9 val.r iki 12 val. r. Liepos – rugpjūčio mėn. šeštadieniais uždaryta.

Maurice Electrique Ltée

ENTREPRENEUR ELECTRICAL
ÉLECTRICIEN CONTRACTOR

MAURICE ANTONIUK – ELEKTROS ŠILDYMO SPECIALISTAS

102A, ALLION
LASALLE, QUÉ. H8P2C6

TEL: 366-5484

GUY RICHARD

ROOFER — COUVREUR

7725 George LaSalle

Geriausias patarėjas ir darbo atlikėjas stogodengys GUY RICHARD, kuris jau seniai lietuviams patarnauja. Darbą atlieka sąžiningai ir prieinamomis kainomis. Stogo dengimui ar taisymui skambinkite: **364-1470**

Dino VALYKLA

SPECIALYBĖS:

- BATŲ TAISYMAS
- DRABUŽIŲ PERSIUVIMAS
- ADYMAS AUDIMU
- MARŠKINIŲ SKALBIMAS
- UŽUOLAIDŲ VALYMAS
- SAUGOJIMAS (STORAGE);
- ZOMŠAS

495-90e AVENUE, LaSalle
365-1143

7661 A CENTRALE, LaSalle
365-7146

2955 ALLARD, Ville Emard
766-2667

V. Bačėnas

KENNEDY TRAVEL BUREAU LTD.

296 Queen St. W., Toronto, Ont. M5V 2A1

Kreiptis : V. BAČĖNAS, Tel.: (416)-593-0600.

iki 11 val. r. ir po 6 val.p.p. Tel: (416)-245-

Po sunkios ligos mirus Žmonai

A † A

MARGARITAI BALTRUKONIENEI,

Jos vyrą "NL" korespondentą DONATĄ,

ir artimuosius nuoširdžiai užjaučia –

"NL" VALDYBA ir DARBUOTOJAI

montreal

LIETUVIŠKOJI PRANCŪZĖ

Š.m.balandžio mėn. 22 d. būrelis Montrealio lietuvių palydėjo amžinybėn Juozo PUKTERIO žmoną Yvonne (Bouvet). Neeilinė tai buvo moteris. Kalbant apie ją, reikalinga truputį apžvelgti ir jos vyro Juozo Pukterio gyvenimą.

Pukterių šeima, gimusi ir užaugusi Suvalkijoje, Prienų apylinkėje, prie žavingojo Nemuno. 1939 m.- abu tėvai, 5 broliai: Juozas, Vytautas, Jonas, Kazys, Simas ir sesuo Onutė, – repatriavo į Vokietiją. Čia prasidėjo nepaprasta jų šeimos odisėja, nubloškusi dalį jų į Australiją, o Juozą į Prancūziją. Ten jis susipažino su Yvonne Bouvet, įsimylėjo ir, atvykęs į Montrealį 1955 m., atsikvietė ir savo sužadėtinę.

Čia jiedu vedė ir sukūrė gražią šeimą. Gimė 2 sunus - Audrys ir Patricijus. Dėka Juozo Pukterio lietuviško patriotizmo, jo žmona Yvonne ir abu sūnūs išmoko visai gerai lietuviškai kalbėti ir rašyti. Juos visuomet sutikdavai bet kokiame stambesniame lietuvių parengime ar religinių švenčių progomis.

Deja, Yvonne Pukterienė susirgo sunkia liga, kuri gana greitai nutraukė jos gyvybės giją.

Tą šaltą balandžio mėn. 22 d. į Côte des Neiges kapinių krematoriumą palydėjome jos žemiškuosius palaikus.

Pasiliko labai nuliūdęs vyras Juozas Pukteris tęsti sunkią našlio dalią.

D.Baltrukonis

GANANOQUE

LIETUVIŲ TAUTODAILĖS INSTITUTAS RUOŠIASI METINIAM SUVAŽIAVIMUI

Š.m. balandžio mėn.27 d. vyko Lietuvių Tautodailės Instituto Valdybos posėdis Aldonos Veselkienės rezidencijoje, Gananaque, Ont.

Posėdyje dalyvavo dail. Anastazija Tamošaitienė, dail. Antanas Tamošaitis, Valdybos p-kė Irena Meiklejohn, sekretorė Ieva Adomavičienė ir iždininkė Aldona Vaitonienė, Aldona Veselkienė, Petras Regina.

Buvo apsvarstyti einamieji reikalai ir ir būsimojo visuotino LTI narių suvažiavimo programa. Suvažiavimas šaukiamas š.m. **rugpjūčio mėn. 26 d.**

Posėdžio dalyviai pasveikino LTI Tarybos pirmininką **Albiną Paškevičių**, gyvenantį Ottawoje, jo 80 m. amžiaus sukakties proga.

LTI atlieka nepaprastai vertingą kultūrinį darbą, skatindamas pažinti ir puoselėti lietuvių liaudies tautodailę, leisdamas vertingus veikalus mūsų tautodailės klausimais. Paskutinė išleista knyga yra LITHUANIAN SASHES.

LTI-to vardu "Nepriklausomos Lietuvos" savaitraštis buvo gavęs malonų laišką, kuriame tarpe kita, rašoma: "...Esame dėkingi, kad Jūs kreipiate nemažą dėmesį lietuvių liaudies menui - tautodailei. Ypatingai mums džiugu, kad kruopščiai ir atsidėjus įvertinote ir pristatėte LITHUANIAN SASHES veikalą."

Ši dail.A.ir A.Tamošaičių parašyta knyga susilaukė didelio susidomėjimo ir visose mūsų kolonijose ji buvo labai naudinga ne tik mums, bet ir kai reikėjo apdovanoti mums svarbius vyriausybės ar kitų grupių atstovus, atvykstančius ypatingomis progomis į mūsų renginius.

Ateina laikas, kai priauga naujas derlius jaunų merginų ir vaikinų mūsų kolonijose, kurie nėra pakankamai supažindinti su mūsų tokia vaizdinga ir įdomia tautodaile. Tam tikslui LTI turi paruošęs eilę vaizdajuosčių, pasakojančių ir akivaizdžiai supažindinančių su mūsų tautos kūrybiniu stiliumi. Juostas galima išsinuomoti arba užsisakyti per LTI Toronto skyriaus p-kę Aldoną Vaitonienę **96 Anglesey Blv., Islington, Ont., M9A 3C4.**

Mažosios Lietuvos Fondas

renka, leidžia ir skleidžia Mažąją Lietuvą liečiančią medžiagą, jos istoriją, kalbą, etnografiją, praeitį ir ateitį, parodydamas pasauliui, kad Mažoji Lietuva (dab. Kaliningrad oblast) nuo amžių baltiškas - lietuviškas kraštas.

Tam pritardama(s), siunčiu auką $.....

FOUNDATION OF LITHUANIA MINOR,
c/o IEVA ADOMAVIČIENĖ, 18 Gracemount Cr. Scarborough, Ont., M1G 1K3.

.....
Vardas, pavardė

.....
Adresas

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

FUNERAL HOME
J.F. Wilson & Sons Inc.
123 Maple Blvd. 5784 Verdun Av
Chateauguy, Que. Verdun, Que.,
Tel: 691-4763 Tel: 767-9956
MODERNIOS KOPLYČIOS

montreal

KVIEČIAME VISUS DALYVAUTI

MOTINOS DIENOS

MINĖJIME

š.m. GEGUŽĖS 14 d. SEKMADIENĮ 12 val.p.p.

A.V. PARAPIJOS SALĖJE

1465 rue de Seve, Montreal.

- Eilėraščių montažas – atlieka Lituanistinės Mokyklos mokiniai.
- Kavutė ir pyragai

ĮĖJIMAS : laisva auka

RUOŠIA : *MONTREALIO LIETUVIŲ JAUNIMO SĄJUNGA*

AUŠROS VARTŲ PARAPIJOS CHORO

PAVASARINIS

KONCERTAS

vyks š.m. GEGUŽĖS mėn. 7 d. tuojau po pamaldų

Aušros Vartų parapijos salėje

PROGRAMOJE:

- Solistas Antanas Keblys
- Poezijos skaitymai: Nijolė Matusevičiūtė -Forster ir Dalija Savignac
- Montrealio Vyrų Oktetas
- A.V. Parapijos Choras

Akomponuoja ir diriguoja muzikai: **Mme Madeleine Roch** ir **Aleksandras Stankevičius.**

Po koncerto kava ir saldumynai.

ĮĖJIMAS: $ 8.-

VISI MALONIAI KVIEČIAMI DALYVAUTI !

RENGĖJAI

LITAS MONTREALIO LIETUVIŲ KREDITO UNIJA

1475 De Seve St., Montreal, Qué., H4E 2A8

Tel. 766-5827; 766-5830

Skyrius: 3907 A Rosemont Blvd.

VISI BANKINIAI PATARNAVIMAI

Aktyvas-virš $26,000,000 Rezervas-virš $1,000,000

MOKA UŽ:

CERTIFIKATUS	11¼%		
TERM. INDĖLIUS:		Taupymo specialios sąsk. ..	6¼%
1 metų.....	10¼%	Taupymo su gyv. draud.....	6 %
180 d.- 364 d.	9¾%	Taupymo kasdieninės sąsk..	5¾%
120 d. - 179 d. ...	9¾%	Einamos sąskaitos.....	4½%
60d. - 119 d.	9½%	RRIF – RRSP–term.	11¾%
30 d. - 59 d.	9¼%	RRIF – RRSP–taup.	6¾%

IMA UŽ:

Nekiln. turto – nuo 13¼% Asmeninės – nuo 13¼%

VĖLYVIAUSIŲ PROCENTŲ INFORMACIJA "LITE"

KASOS VALANDOS

	1475 De Seve	3907 Rosemont
Pirmadieniais	9.00–3.00	10.00–2.00
Antr., Trečiad.	9:00–3.00	--------
Ketvirtadieniais	12:00 – 8:00	3.00–7.00
Penktadieniais	10:00 – 6:00	2:00 – 6:00

MIRUSIEJI

• MISEVIČIENĖ VALERIJA, 91 m., mirė. Palaidota iš AV Parapijos bažnyčios.

Tetos liūdi Aloyzo ir Liudo STANKEVIČIŲ šeimos bei kiti artimieji.

• BALTRUKONIENĖ /KNITSCH/ MARGARITA, 63 m.,po ilgos ligos mirė balandžio mėn. 28 d. ligoninėje.

Liko vyras DONATAS, motina, 5 seserys ir 2 broliai Vokietijoje ir Lenkijoje. Palaidota iš Aušros Vartų parapijos šventovės.

• BLAUZDŽIŪNIENĖ /KULIKAUSKAITĖ/ VERONIKA veiklaus AV Parapijos nario **Albino Blauzdžiūno** motina, mirė Lietuvoje. Ji buvo kilusi iš Ukmergės.

Užuojauta mirusiųjų artimiesiems.

• Mielo draugo **a.a.ALGIO ANELIŪNO atminimui** EDMUNDAS BALTUONIS iš Vancouver'io aukojo $20,- savaitraščiui "Nepriklausoma Lietuva".
Nuoširdžiai dėkojame. "NL"

• MARIJA GUDIENĖ savo **sūnaus a.a. SLĖNIO VYTAUTO 18 metų mirties sukakties atminimui** aukojo "Nepriklausomai Lietuvai" " 100.
Nuoširdžiai dėkojame. "NL"

• PIRMOSIOS KOMUNIJOS apeigos vyks AV Parapijos bažnyčioje **gegužės mėn. 10 d., 10 val. Mišių metu.**

• Pakrikštyta ALMOS ir ANDRIAUS VALEVIČIŲ **dukrelė** Aida-Marija. Krikšto tėvai – dr. Remigijus ir Irena Satkauskai.

VILNIAUS Šaulių Rinktinės atstovai–vės prie Hamiltono Liet. P–jos šventovės š.m. suvažiavime.

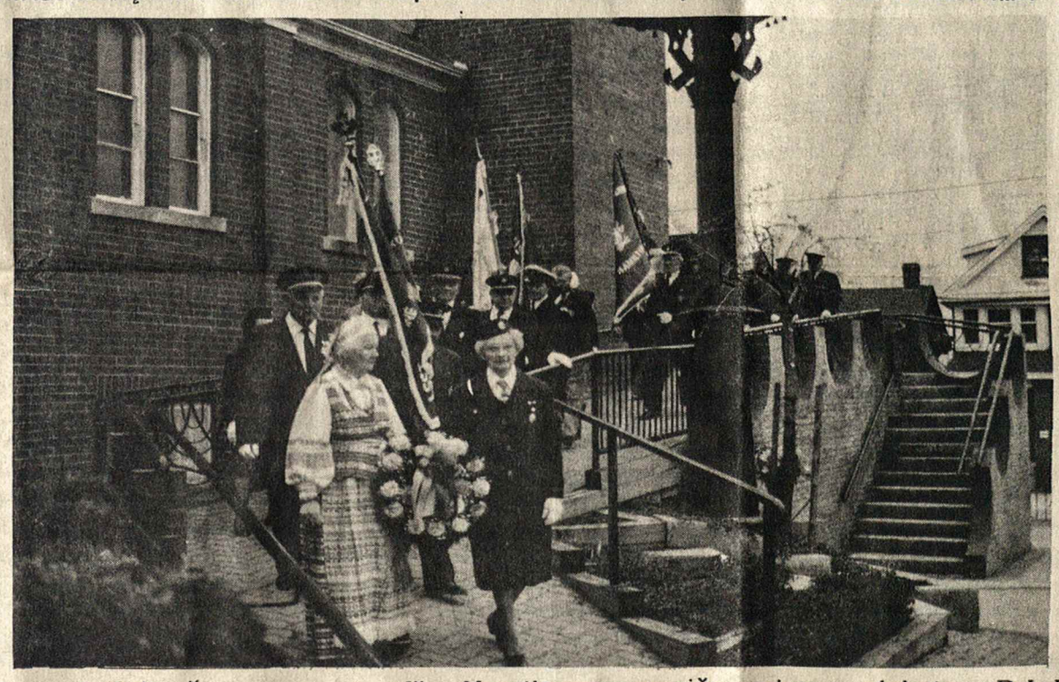

Abi nuotr. A. Kalvaičio

• Iš Hamiltono sugrįžo ten dalyvavę VILNIAUS Šaulių Rinktinės Kanadoje atstovų suvažiavime apie 26 atstovai iš Montrealio ir svečiai. Suvažiavimas buvo ypatingas tuo, kad šiemet minima 70 m.nuo Šaulių Sąjungos įkūrimo. Tai buvo paminėta šio suvažiavimo metu.

Vykęs kartu su atstovais , Vyrų Oktetas , labai gražiai atliko šiai progai pritaikytą programą. Padainavo 10 dainų, akomponuojant ir diriguojant muz. A.Stankevičiui.

VILNIAUS Šaulių Rinktinės Valdyba suvažiavime buvo perrinkta sekančių 3 metų kadencijai. Suvažiavimą globojo D.L.K.ALGIRDO Šaulių Kuopa Hamiltone.

Visi keliautojai, grįžtant namo, buvo sustoję ANAPILYJE prie Žuvusiems Už Lietuvos Laisvę paminklo. Kai kurie jo dar nebuvo matę.

"ADAMS" RESTORANAS

7633 La Salle Blvd. , LA SALLE , P.Q.

Tel.: 365–8666

Sav. Ona Voroninkaitienė "Smoked meat" specialistė

ATDARAS 7 DIENAS PER SAVAITĘ.

Dodge CHRYSLER VENTE SERVICE

LASALLE AUTOMOBILE INC.

* Automobilių nuoma
* Naujų ir vartotų pasirinkimas
* Parčavimas
* Aptarnavimas

Dodge Chrysler Camions Dodge Trucks

366-7818

1050 Lapierre coin La Vérendrye

Member

Foto M.L.S. SISTEMA

D.N BALTRUKONIS

IMMEUBLES – CLASSIC INC.

NEKILNOJAMO TURTO VISAPUSIŠKAS PATARNAVIMAS – PIRKIMAS – PARDAVIMAS

445 Jean Talon W. Suite 305, Montreal, P.Q.

Tel: 273–9181 .....Namų: 737–0844

GREITAS IR TIKSLUS PATARNAVIMAS

PETRAS ADAMONIS C. I. B.

Tel. Bus.: 722–3545
Res.: 256–5355

GAISRAS * AUTOMOBILIAI * ATSAKOMYBĖ * GYVYBĖ

ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

3907 A ROSEMONT BLVD. MONTREAL, QUE. H1X 1L7

PS

FINANCIAL SERVICES & INSURANCE

PETER SODO ir JOHN POLCARI

Profesiniai patarnavimai finansų reikalais:

*Annuities*R.R.S.P.*Finansų ir mokesčių planavimas

4999 St. Catherine St. West, Suite 450, Westmount, H3Z 1T3

Tel: 481–0311

MONTREAL ENTERPRISES Reg'd

DRAUDA VISŲ RŪŠIŲ

6695 – 35–th Ave., Montreal, P.Q. H1T 3A6

ALBERTAS NORKELIŪNAS , B.A. C.S.C., I.B.

TEL. BUS.: 727-3120 REZ.: 376-3781

Dr. PHILIP STULGINSKIS

Dental Surgeon,

DANTŲ GYDYTOJAS–CHIRURGAS

8606 Centrale, (kamp. 45 Av.)
Suite 209, LaSalle, Qué.
H8P 1N5. Tel. 364-4658.

Dr. JONAS MALISKA

Tel.: 866-8235

Dr. MICHEL HUYNH

Tel.: 866-9297

D.D.S.

DANTŲ GYDYTOJAI–CHIRURGAI

1440 St. Catherine St. W. Suite 600
Montreal, P.Q. H3G 1S5

Dr. Gaëtan BÉRARD, D.M.B.

Dantų gydytojas – chirurgas

466 A. boul. des Laurentides
Pont Viau, Laval, H7G 2V1
(Prie boul. Concorde)

Skambinti Tel : 662–1177

M. CUSSON VAISTINĖ

7635 Central St. Ville La Salle, P.Q. H8P 1L2

Atidaryta kasdien nuo 9 – 10 v.v.
Šeštadieniais : nuo 9 r. – 9:30 v.v.
Sekmadieniais: nuo 10 r. – 9:30 v.v.

Tel.: 366–9745 ir 365 – 0505

DR. A. S. POPIERAITIS
B.A. M.D. M.Sc. L.M.C.C. F.R.C.S. (c)

MEDICAL ARTS BUILDING
1538 Sherbrooke St. W. Suite 215, Montreal, Que., H3G 1L5
Tel.: 931–4024

Notarai

J. BERNOTAS - RŪTA POCAUSKAS
Suite 1143, Sun Life Building
1155 rue METCALFE , Montreal, Que., H3B 2V6
Tel. (514) - 871-1430

PARŪPINAME

Japonų firmų **VIDEO MAGNETOFONUS (VCR)** ir **VIDEO FILMAVIMO KAMERAS,** tinkamas naudoti Lietuvoje. Turime pavyzdžių. Galima atsiimti ir Toronte.

ADAMONIŲ ŠEIMA,
Tel.: (514) 256-5355.

Maurice Kaplan

KAILIŲ SIUVĖJAS

* Didelis pasirinkimas gatavų paltų
* Saugojimas vasaros laiku (Storage)
* Taisau ir remodeliuoju
* Siuvu ir parduodu.

1449 rue St. Alexandre, Suite 500 A. Montreal, P.Q. H3A 2G6

Telefonai: 844- 7307 ir 288–9646

TONY PHOTO STUDIO

PORTRAITS
PASSEPORT – COMMERCIAL
MARIAGE – WEDDINGS

5220 Queen Mary Rd. Suite 8
TONY LAURINAITIS

Montreal, P.Q. H3W 1X5 Tel.: 481–6608

TEL.: (514) 767 – 4690

VINCAS PIEČAITIS

1265 LECLAIR, VERDUN, P.Q. H4H 2M4

JONAS & CÔTÉ REALTIES

NEKILNOJAMO TURTO PATARNAVIMAS

TRANS QUEBEC SIDINGS LTD

ALIUMINIJAUS DURYS, LANGAI, STOGELIAI, APKALIMAI ALIUMINIJUM, PLIENU, PLASTINE MEDŽIAGA. DARBAS GARANTUOTAS IR APDRAUSTAS.

SAVININKAS : John OSKOWICZ

3351 Belair St., Montreal , Que., H2A 2A5

Telefonas: 721–9496